

BUDAPESTI HIRADÓ.

E lapok minden héten négyszer, u. m. kedden, esztörtökön, pénteken és vasárnap jelennek meg. Előfizetési ár félve Budapesten házhoz-hordással 5 for., borítékban 6 for., postán borítékban 6 for. ezüst pénz. Előfizetheti helyben a kiadóhivatalban, gránátos-utczai Dlabny-házban 466. szám alatt, és minden es. k. postahivatalnál. Az ausztriai birodalomba s külföldre menendő példányok csak a bécsi es. postahivatalnál rendelhetetnek meg. A hirdetések minden apróbetűs hasábsoraért 5 (öt) ezüst krajczár fizetnek.

TARTALOM. Magyarország és Erdély. Kinevezés. Városi felügyelők. Országgyűlés. (Előzetesítés az aug. 22-kei kerületi és főrendi ülésekről.) 2004. orsz. ülés a t. Kk. és RR-nél aug. 19-én (Folytatása a borsodi indítvány feletti vitához.) Aug. 21-kei ker. ülés (Erdély körüli indítványok.) Kiegészítésül az aug. 19-kei főrendi ülésről közölt tudósításnak. — Felirási javaslat a harminczadik országgyűlésen leendő meghatározása iránt. Megyék. Borsodi közgyűlés. Budapesti hírharang. Jegyzetek gr. Széchenyi Istv. finansz-ügybeni legújabb felszólítására tett észrevételekre. Tudományos világ (Hazai irodalom. Ujdonságok.) Bécsi levelek. III. Külföldi. Afrika. Franciaország. Nagybritannia. Egyesületi közlések: Pestbudai hangász-egyesület. Pesti czukorgyár-egyesület. Adatok. (Külföldi VI.) Legújabb. Igazítás. Hirdetések. Gözhajók járása. Gabonaár. Statuspapirok és részvények árkelete. Dunavízjárás.

MAGYARORSZÁG és ERDÉLY.

A magyar kir. Helytartósági Mészáros Ruperth Ignác orvosnővér, szemészterest és volt egyetemi segédoktort, ki orvosi kiképezetése és bővebb tapasztalatszerzés végett 3 évig külföldön utazott, megtekintvén Európa jeles gyógyintézeit és különösen Parisban két évet töltött fardhatlamul munkálkodva, sz. kir. Pest városa szemorvosává, tiszteletbeli főorvosai címmele, nevezte ki.

† (Városi felügyelők) Nem új, sőt igen is megszokott, 's fájdalom, többnyire (mi nagy lelki szegénységre mutat) megtapsolt egyik taktikáját a magyar ál-liberalismus vezéreinek ismerjük. Szeretnek ők minden eszmét, minden kérdést, mely a reformoknak felfogásuk szerinti rájárába nem illik, bármily szent, bármily üdös és ohajtható volna is annak minélelőbbi testté alakítása, 's bármint magasztalná is létesülése a létesítőket egyképen, szeretnek, mondom, minden ily eszmét a népszerűség mezejére átvinni, 's ott szinte ismeretes, épen oly szép, mint mily nagyhangzatu szavaikkal — többnyire „ex locis communibus” — annak minden lehető és képzelhető bal oldalát, mely véleményök-nél fogva az eszmét a közönségnél utálatossá, rémületessé teheti, felhozva, a jó oldalakat pedig megbocsáthatlan status-férni vaksággal, vagy nem látva, vagy még megbocsáthatlanabb fogással, látva és láttatni nem akarva, az iránt minden soi-dísant magyar liberalis, oppositionalis, democraticus „sat. emberben idegenséget gerjeszteni, 's ugy intézní a dolgot, hogy miután reformjokat e vagy ama tárgyban oly szüles demokratiai talpazatra állítva, mint a mikép ők azt otthon könyveik — gyakran csak pipáik és szipáik — mellet képzélek, 's magokban elvégzék, nem állíthatják: az egész reformkérdést, melynek azon eszme épen egyik lényeges ágazata, megdöntésük, 's pedig dicsőségesen döntésük meg ugy, hogy a „szabadelműség hőseinek megfeszített fáradozásai a fentartó-reformereknek megkövesült akarátán megtörvén, vértanúi szerepet játszó a liberalismus ügye.” A tárgy felett, mely ily loyális (!) eljárással eltemetett, majd ékes gyászbeszédet tart egyneműly ugynevezett szabadelmű szónok; elmondja nagybúsán, lélekrázólag a csapás feletti fájdalmat, de el egyszersmind a feltámadás édes reményét is, odabigyesztvén ezen már nagyon ismert költői sorokat:

„Még jöni kell, még jöni fog
Egy jobb kor.”

mellyben az eltemetett reformi kérdés a maga egész dicsőségében fog majd életre kelve tudónkenni. — Hogy azallt, míg e — mindenestre kétséges — feltámadás eljőend, néhány év (csekélység egy nemzet életével, de még csekélyebb az örökséggel álltva arányba) eltelik, 's pedig a hazának, melyet ők oly forrón, oly kimondhatlanul hön szeretnek, kétségtelen kárával, 's a honpolgárok ezreinek érezhető csorbájával visszahozhatlanul telik el, azt ők miért vennék figyelembe? ők, kik a logica vas következettségével máskor azt számítgatják, ujaikon: milly drágák e honnak perezei!... „Csak így, és nem másképen, 's ha így nem, inkább semmit sem” mondanak ők; „mi nem alkuszunk a körülményekkel, kinek tetszik, tegye, mi ahoz nem értünk” — ezen status-bölcsességül fulig saturált hősige az ő symbolumjuk, még régi szép korából a Pesti Hirlapnak, melytől tágitni?... nem, egy körömmnyit sem!

Igy fekszik nálunk sok szép reformkérdés zátonyra, az úgynevezett szabadelmű urak most leirt hazafüni buzdó eljárása mellett, de mely zátonyrafekvésnek egész bünterhe aztán a szűkkeblü, lelketlen, 's több hasonló, a jó isten tudja csak, milly szép nevü, conservativokre hengerítették; — ők egy pár szívreható, 's azért mindig megjelenezett bucszítatóval végtelenül plausibilis színben tüntetvén föl legyőzetésüket, az eszme eltemetését.

Igy történik ez nálunk nem egy reformkérdéssel. A sok közül ezuttal csak egyet vegyünk fel, a sz. kir. városok rendezését, melyről annyit szónokolt a magyar liberalismus, 's mely a felsőtáblailag javasolt felügyelők miatt aligha zátonyra nem kerül. E felügyelőkrol igen értelmes, igen figyelemreérdemes szó emelkedett már e lapok 27. számában: a választópolgárok számának tetemes nagyítása tekintetből is ajánltatván a városok rendezésének minélelőbbi életbeléptése még felügyelőkkel is.

E sorok írója, mellőzve mindazon fontos okot, melyek a kérdéses felügyelők multhatlan létesítése mellett az orsz. gyűlési tanácskozások folytában oly alaposan, minden elfogulatlanul oly meggyőzőleg felhozattak, egy másik szempont-

ból hiszi és vallja azokat elkerülhetlenül szükségessékné — 's e szempont: a magyar nemzetiség nagy érdeke. Mint történetelt, hogy a liberalis urak, kik mindig élnek és halnak — természetesen mindig csak szóval — hazajókert 's különösen magyar nemzetiségükért, ezen nálunk egyik fő érdeket a felügyelők kérdésénél eddig szemügyre nem vették? megfogni alig lehet.

Megszámítottatok-e, milly nagy azon idegen elem, melylyet a városoknak most tervezett rendezése által az alkotmány várdába tettelesen bevesztek? megszámitottatok-e, mi lesz eredménye ezen küzdésnek, melyet itt a magyar nemzetiségnek ezen idegen elemmel kétségkívül városról városra — igen keveset véve ki — vinia kell? gondolkodtatok-e csak némi ellenszerről, mely e viadalt elhárítsa? gondolkodtatok-e módokról, lehetőségekről, hogy e multhatlanul bekövetkezendő viadalokból a nemzetiség szent ügye, ha nem is minde-miütt, 20—30 eset közt legalább huszszor, tizenötösör, diadalmasan lépjen ki? Mindezekről ti nem akartok gondoskodni. Előttek gyűlöletes az alkotmányunkkal egykorú főispáni eszme; ellenszenvet éreztek minden ellen, mi fölülről jön, vagy mi a kormánynak törvényszerü hatályosságát és erőt adhatna; ellenkezik democraticus nézeteitekkel, melyeket azonban megszurva, alig bírtok, és nektek nem kell felügyelők! Felejtitek radical hevetekben, kormány iránti elfogultságokban, szent ügyét a nemzetiségnek, melyért másutt, 's más alkalommal — dicsőségtelre legyen mondva — mindig oly hősileg csatáztatok!

De kérditek: mint függne össze e felügyelőkkel nemzetiségünk ügye a városokban?

Közelről, 's igen egyszerűen, természetien.

Vajjon kikből nevezendé a kormány e felügyelőket? Egyelőre nem sok alkalmas városi ember fog e tisztre találkozni, a választás tehát a magyar közép aristocrafiára fog esni, mely mindig leghatalmasb, mondhatnók, egyetlen fentartója 's véde volt nemzetiségünknek. Képzeltetek tehát egy ily becsületes magyar férfit a városi felügyelő hivatalban, 's arra: mit és mennyit tehet ő a nemzeti elem vezetése, szilárdítása, 's mennyit az idegen hatásának csökkentése 's végre talán megszüntetésére is? felejtetek tinnagatok, kik azt, mi telhetik e tekintetben is ügyes fő hivatalosoktól? magatok legjobban tudjátok talán, érezhetitek.

Ne kiáltatok tehát kigyót és békát a felügyelők ellen, kikben minden magyar, ha nemzetisége szent ügyét nemcsak száján, de szívében is viseli, a városi idegen elem terjedésének, nyomása és hatalmának egyik leghathatósb gátozatát kénytelen megismerni; ne tegyétek azt egyrészlől népszerűtlenné, a minék más oldalról szükségét és kiszámíthatlan érdemét, a nemzetiség ügyében, tagadnotok lehetetlen: 's ha már nincs semmi más ok, mely fonák, statusfőrühöz illelten ezen állítástoktól: „ha így nem, semmit sem” elvonjon: gondolatok nemzetiségetekre, melyet az 51 városnak talán kétharmadában, a választójog tervezett nagy kiterjesztése mellett, inkább, mint valaha, fog fenyegetni az idegen elemnek hatalma.

Ha a városi felügyelők szükségességéről egyéb okok mellé sorozandó e nagy fontosságú tekintet sem gyöz meg benneteket: akkor engedjétek meg, ha egy barátom szavaira emlékezem vissza, ki 1836ban, midőn oly népszerűvé kezdé válni a magyar szabadelműkeuel a városi emancipatioügy, így szólá hazánk egyik legélesbeszü liberalis politicusához: „Nem, nem! tinciek meggyei ugynevezett liberalisoknak, nem komoly szándékok a városokat a megyei étellel, a polgárokat nemes társaitokkal assimilálni. Tetszik az eszme, mert szép, esillog, épen olyan, mint az a szabadelműség popán-czára illik; de létesítését komolyan nem akarjátok. Bármint szónokoljatok a dolgról, mint a szabadelműség egyik postulatumáról, nem vehetjétek le a nemest, az aristocratát, nem feledhetitek a polgárt...” Így szólott akkor barátom, 's ő nem hívé a dolog kimenetelét, mig azt életben látni nem fogá, 's meg volt erősen győződve, hogy a kenyértörés perczében maga a liberalis párt fogná azt, ha nem is megdönteni, legalább megakasztani.

Vajjona nem volt-e igaza barátomnak? 's vajjon nem a felügyelők-e azon rémváz, melytől tettetett félelmetek igen kedves ürügy a városok rendezésének boldogabb időkrei elnyugasztására?... A legközelebbi jövő majd megmutatja.

Legyen szabad ezekhez részünkről is adni néhány szót. — Egész közigazgatási gépinük, de főleg azon testületek, melyek alakítása választás által történik, bizonyítják elvitázhatlanul, hogy a kellő függés, engedelmség, 's mi ezeknek lehet csupán következtése, a jó rend, egyáltalában hiány-zanak, és így minden, mi cselekvés és végrehajtás körül forog, nélkülözi a helyes közigazgatás legegyszerűbb és legtermészetesb kellekeit. Lehet-e ezen tapasztalás után és mellett, csak egy pillanatig is kétkedni, hogy minden oly rendezés, vagy új organismus, mely e tekintetben bizonyos és terjedelmes javulást nem ígér, valóságos desorganisatio, a mennyiben t. i. az ellenszegülés, az inertia, a nem-engedelmskedés, a törvények iránti tiszteletlenség módjait könnyíté, de azon módokat, melyek a törvényeknek tiszteletet, a

felsőség törvényes intézkedéseinek engedelmséget 's a jó rendnek biztosítékot adhatnak és szerezhettek, felette nehezítené, sőt azt is, mi eddig létezett e tekintetben, egészen paralyssálmá? A hol senki sem jutalmaztathatik, ott bizonyosan csak igen csekély lesz az ösztön a hivatalviselőknél erőfeszítéssel, és önmegtagadással, serényen és becsülettél működni, de még gyengébb lesz ott, hol senki nem büntethetik, szorgalomra, pontosságra, serénységre nem szoríthatatik. Ezek olly alapelvek, olly tiszta igazságok, mikép tudunkra a földkerekségen egyetlenegy törvényhozás sincs, az egy magyaron kívül, melylyet azokat nem alkalmazta volna. És ha azok multhatlanok ott, hol a tisztviselők kinevezéstől függnek, mennyivel elkerülhetlenebbek olly rendszerben, mely választásra alapszik, a hol tehát, a rosz, hanyag, engedetlen, de népszerűséget szerezní tudó tisztviselő, a reá közigazgatásilag mért fenytéket, hivatalának választáskor vagy megtartása vagy magasabbal felcserélése által, ugy is képes megsemmisíteni! Vagy talán tagadhatjátok, hogy a hanyag és engedetlen tisztviselő bir gyakran legnagyobb népszerűséggel, és ez ragadja el a magasb hivatalat a sokkal érdemesebb és derekabb elől? Elkerülhetlen tehát a fenytékek, a szorító hatalomnak, és hatályos ellenörködésnek szüksége, minden cselekvésre, végrehajtásra rendelt organismusnál, és a kérdés csak a körül foroghat: kinek kellessék azt kezébe adni és mi biztosítékok mellett? A testület bár legfőbb, de választott tisztviselőjének, azért felette bajos azt kezébe adni, mert ezen egyén részint különbféle viszonyokban áll azokkal, kikre szorítólag hatnia kellene, részint pedig maga is választás alá esvén, tiszet közöl kilenczszor, bizonyosan inkább akarja hivatalát megtartani, mint abból kiesni, és így maga ellen gyűlölségeket, idegenséget, felkölni nem fog akarni, és mindkét esetben vagy egészen paralyssálmá vagy felettébb nehezítve leendő járása. Magának a testületnek véleményünk szerint meg kell adni a szorító és fenytő hatalmat öntisztviselői irányában, 's ha ezt mindannyiszor, mennyiszor szükséges, gyakorolja, ugy mások beavatkozásának szüksége, ugy is feleslegessé válik; de csupán neki adni meg, azért nem elégséges, mert minden tanácskozó és választó testületekben pártok uralkodnak, melyekre a szenvedélyeknek, és gyakran meg nem érdemelt gyűlölségeknek vagy előszeretnek hatása igen nagy. Szükséges és elkerülhetlen tehát ezen kívül, még valakinek és ollyannak adni ezen szorító és fenytő hatalmat kezébe, ki magas és a helybeli pártoktól független állása által, minél kevesebb ösztönt fog valószínűleg érezni, ezen hatalmat igazságtalanul gyakorlani. Ezen valaki ismét vagy testület lehet, vagy egyén, azaz, visszavive az egészet a városi kérdésre, vagy a Helytartótanács, vagy a főfelügyelő. Testület testülettel szembe állítva, mindig gyengébb hatású leendő mint egyén, a fenyték nem fogja a hibát rögtön kövteni, miáltal hatása nagy részben megszünik, a tény kivilágosítása testületnek felette nehéz leendő mindig és hosszadalmas, a morális felelősség, ha rendtelenségeket szenved meg, kinek felügyelnie kell, sokkal csekélyebb, ha az nem egyént, hanem testületet illet, mert ezen esetben az többek-re oszlik, kik egyik a másikra hátríthatják — a mint mind-ezeket, a Budapesti Híradó 12dik számában a 28dik lapon álló jegyzetünkben kifejtettük. Nincs tehát legkisebb helyt álló ok a főfelügyelőktől elidegenkedni. Nem is idegenkedik alkotmányosabb eszme, mint ollyas, mely a nemzet legszebb alkotmányos jogának, azaz törvényhozási tehetőségének, nyomatókat adni és sikert szerezní, hozott törvényei végrehajtását biztosítani alkalmas. Egy teljes nyilvánossággal tanácskozó, független, politikai jogokkal felruhazott testület szembe állított főfelügyelő lehető önkényétől, retegni mikép lehet? valóban megfogni nem tudjuk. Hát csak olly kevés erőt és tekintélyt tulajdonítotok a közvéleménynek, mikép azt higyétek, hogy már ebben magában nem fogna ő nagy erejü korlátokra találni, kivált miután hatásköre nem ugy mint most a főispánoknál zavarba bukvolva, hanem tisztán és világosan körülírva és meghatározva leendő? De ha nem éritek be ezzel, javasoljatok módokat, gyorsakat és sikereseket, hogy a magat sértettek érzett fél, ha közigazgatási uton nem nyert netalántáni üldöztetéséért elégtételt, vihessé ügyét az ország legfelsőbb törvényszéke elibe — nem bánjuk; de olly módokhoz, melyek a főfelügyelőt a pártok vagy azok alá, kiknek egy része tőle függ, rendelnek, nem járulhatunk. Javasoljatok szóval módokat, melyek a főfelügyelő lehető hatását, hivatala méltóságát nem paralyssálmák, nem alázzák le, hanem alkotmányszerü biztosítékok nyujtanak a polgároknak méltatlan üldöztesen ellen, és örömet fogunk hozzá járulni; de egy alkotmányunk szellemével egészen egyező, és a megyékben szerzett tapasztalásoknál fogva is annyira szükségesnek mutakozó hivataltöli idegenkedés miatt, ne tegyétek lehetlenné, hogy 500000 városi lakos egy szebb jövődönök mehessen elibe, és kiemelkedhessék azon nyomasztó állásból, melyre őket kárhoztattatok! Adjatok a kormánynak módokat kezébe, hogy törvényszerü erélylyel kormányozhasson — és ha nem él velök, akkor panaszkoz-jatok; de mig ezt nem teszitek, mindaddig üresek maradand-nak panaszaitok. Vegyétek fel egyszer már olly eszmét a ma-

gyat törvénykönyvbe, mely az erős kormányzást lehetővé teszi — vegyék be Ti, kik magzatokat haladónak nevezitek, és lássátok át valahára, hogy azon roppant munka, mely még reátok vár, soha sem lesz bevezethető, ha a működő erőket nem gyarapítjátok, nem öregbítek. Ha pedig az alkotmányosság ezen eszméjéhez sem tudtok felemelkedni, akkor tőrjétek bekevél, ha azt mondja a jövendő: „ezeknek szándékjok nem az volt, mit szájok fennek hirdettek!” Szerk.

Országgyűlés.

Pozsony aug. 21. Ma országos ülés esnapán a FőRRnél tartván, III. válasza a m. FőRRnek a börtönrendszer iránt meghitelesített, a t. RRhez átvitetett Vd. izenete akkora a kir. városok elrendezése iránt fölolvastott gyanút vetetvén — köziratba bocsátott. — Végre a sérelmek Vd. osztálya, kezdve a 125d. ponton, mint szinte a Vld. és VIII. osztály is keresztültárgyaltatt.

Pozsony, aug. 22kén. Az alsó táblánál az urbéri indítványok tárgyalatván, hitelesített az országgyűlési szálások iránti III. rendi izenet.

A mai napon tartott főrendi ülésben III. izenete a t. RRnek a bányatörvénykönyv iránt tárgyalatott; a két tábla közt jelenleg csak egyetlen pontra, a járásbeli bányaszékek személyzete miképeni választására nézve van még különbség.

200d. Országos ülés a t. RRnél aug. 19kén. Kezdeté 10^{1/2} órákor. Tárgy: A borsodi indítvány feletti vitázat folytatása 's vége; III. izenete a t. RRnek a bányatörvénykönyv iránt; az alsó tábla nyilatkozványa a zárleirat tárgyában, és a városi reform iránti Vd. rendi izenet.

A követi kar öröm- 's bánattalmása Palóczy, névnapjának előnapján megköszönté az alsó tábla elnökét. Melly üdvösköztetést harsány éljenek követvén, kir. személynök ő kegyelmessége rá megindult szívvel válaszolt.

A szives éljenek lecsilapultával elnök ő exellja felfogván a minap felbuzakadt tanácskozás fonalát, a mennyire a szőnyegen fekvő tárgy — a papi javakról borsodi indítvány — ugy köz, mint magán szempontból bőven megvitatték, felszólította a szólan akarókat, hogy az időrovidséget figyelembe véve, minél rövidebben nyilatkozzanak.

Erre a k. főkapitán követe a tárgy érdemébe nem eszkevdén, a szombati mondatok ezafolatába bocsátkozott. Hogy a borsodi indítvány nem új eszme, szóló elismeri; él az olly statusokban, hol az egyházi javak a status által adományoztattak. Szóló kéri az istent, menszen attól, hogy hazánk Francia- 's Spanyolország nyomdokait követve, forradalom és despotismus után induljon a papi javak megragadásához. Állítván tovább, hogy a clerus is nemesi jogal bírja jóságait, nem tagadja, hogy az egyházi és világi javak közt némi különbség legyen, 's ez leginkább abban áll, hogy az egyháziak halála vagy hiűtlensége esetére a jóság nem száll a koronára, miből kitunik, hogy ez sokkal erősebb jogu. Végre kétségbe hozván, hogy az egyházi javak a népnevelésre szolgáljanak, azoknak rendeltetését az isteni szolgálat fentartásában kereste 'sat.

Az indítványozó megye ősz követe nem szóló volna, ha az elnök beszédét kísérő maradjon-t a clerus figyelembe véve, sisakot nem őlt 's a harezterre ki nem száll vala; miután azonban a borsodi indítvány ollyasokruv vándoroltak, mellyk benne nem foglaltatnak: felszólítja a venerabilis clerust, hogy megyéje indítványát figyelmesebben elolvassin ne restelje. Mindig azt emlegetik, mondó szóló, hogy Borsod el akarja venni a papi jóságokat, más tulajdonhoz nyul, nem tiszteli a törvényt 'sat. Engedjenek meg a tiszt. urak, Borsodmegyének indítványa csak oda ezölöz, hogy a papi jóságok jövedelmeinek fölöslege fordíttassék közczelokra. Nincs itt tehát az egyházi jóságok elvételéről, hanem csak azok jövedelmeinek szabályozásáról van említés. — Elnök ő nmliga tegnapelőtti beszédére vonatkozva, emliti szóló, hogy az angol dús clerus is nagy száka kezd lenni az angolok szemében; pedig az angol és magyar clerus között nagy a különbség. Angliában a clerus nincs elszigetelve a hon érdekeitől, mennyire őt szülői viszonyok is lekötik a hon földéhez; azonkívül az egyház a status alatt áll 's az angol királynének joga van nemcsak a szertartások, de a dogmák változásához is nyulni. Szóló tekintet vetvén a terhek és jutalmak közti aránytalanságra, emlité azon anomaliát, hogy hazánkban épen azok fizetnek legsilányabbul, kiknek vállait legtöbb súly nyomja; ezek jutalmuk abban áll, hogy hivataluk mellett szépecskén elkötik saját örökségüket is. Kérdi többek közt: a kir. személynök fizetése milly arányban áll egy puspök roppant jövedelmeihez? Angliában is Peel Robert első miniszternek 5000 ft. sterl. jövedelme van, midőn a canterburyi érsek évenkénti fizetése 50 000 fontra is felrúz (?). A főtiszt. urak sz. István törvényeire szeretnek támaszkodni. Szóló figyelmezteti őket sz. István két törvényére. Egy helyen ez áll: ki fogná a görögöket latin szokásokkal és törvényekkel kormányozni? 'sat. Ebből az következik: ki fogná a magyarokat római törvényekkel igazgatni? — Másutt az áll, hogy a nemesek ne szolgáljanak, hanem katonáskodjanak. És ha valaki indítványt tenne, hogy a hon védelmi rendszerét megkeltvén változtatni, járuljon e czélra áldozattal a nemesség is. vajjon ez igazság ellen lehetne-e valakinek kifozása? Pedig chez a borsodi indítvány hasonló, a mennyiben szorgalmazza, hogy a papi jóságok jövedelmeinek fölöslege közczelokra fordíttassék. — Nem is áll az, hogy az egyházi javak a papok tulajdonai volnának. Mátyás király idejében a clerus az ország 's adit bírta, de ez mind beneficium conceditum volt, mint az 1723: 71 t. czikk mondja. És ha a papi jóság nem a statusé, mikép lehetett hajdan a győri puspökséget elzalogosítani? Miért nem zalogosítják el a polgári birtokot? 1630ban a veszprémi káptalannak már semmije sem volt, Zichy Pálnál lévén elzalogosítva jóságai. Hasonlóul váltogatja ki az esztergami érsekséghez tartozó javadalmakat

Széchenyi György primás. És mikép áll a papi javak elidegeníthetősége, ha egy pápának lehetett szent Péter örökségéből Parmát 's Piaccenzát fiának eladományozni? — Arra nézve, hogy regnum meum non est de hoc mundo, azt mondá egy káptalani követ, hogy: sed in hoc mundo. Ez olly hermeneutica, mint mikor a placetum azon szavait: hogy a mennyire a breve az ország törvényeivel nem ellenkezik, úgy magyarázták: hogy mivel nem ellenkezik. Hisz, ha már itt van az isten országa, kérdi szóló, az ur imádságában mi nek könyörgünk mindennap: jöjjön el a te országod? — Végre szóló a tegnapelőtti szöveg — i főkapitán követehez fordul, ki azon utalgatására, hogy a clerus Chinába menjen térítgetni, azt mondá, hogy Borsodban is volna a missionariusoknak elég teendője. Szóló e nyilatkozatot inparlamentarisnak tekintvén, feleletre nem méltalja. Inparlamentaris azért, mert három hét előtt törtévény amaz utbaigazítás a kerületi ülésben, most országos tanácskozás közepett hozatik fel ollyan által, ki a kerületi vitatkozásokban nem is vett részt. Szóló erre nézve megvallván azt, hogy sokkal nagyobb dicsőség volna terjeszteni a világszereplést, hol nem létezik, mint élni kényelemben, hol az értelmiség meglehetősen fokon áll, azt jegyzi meg: hogy Borsod még el nem tévedvén, térítésre nem szorult 'sat.

Ezután a v—i kanonok szóla. Legelőbb is aszombati ülésben szóló Z. megye követét vévén ezéba, hasonlítá őt többek közt azon urfihoz, ki a három- és négylábú asztal közti különbséget át nem látván, a négylábú asztalnak egyik lábát elfurészeli. Hasonlítá őt azon történetirohoz is, ki az eseményeket csak egyoldalulag rajzoló vala, melly hogy a közvéleményt magához fel ne karolja, szólónak kötelessége annak népszerűségéről levonni a fátvult. Z. követe — ugy mond — az alsó papságot, a falusi népszéket, hitta fel a borsodi indítvány mellé, igéreteket tevén nekik. Ez igaz, népszerű argumentum. Franciaországban is használták azt, a papság a néppel szövetkezett 's jutalmát a nyaktól alatt találta fel. A fizetési aránytalanságot illetőleg — melly szinte népszerű argumentum vala Z. követének beszédében — kérdi szóló: miért nincs hát egy eskütnék is annyi fizetése mint a primadonna roppant bérével? És kérdi: miért nem adnak az aránytalanság kiegyenlítésében példát a más oldalon állók? A debreczeni oktatók gazdagsága mellett, miért küzdenek éhséggel Somogyban a csurgói oktatók? 'sat. — Népszerű argumentum volt az is, hogy hajdan mindnyájan katolikuskok lévén, miután reformatio által a clerus munkája megkevesült, azon arányban esökkennie kellett volna jövedelmének is. Szóló szerint nem így áll a dolog. A clerus munkája a reformatio óta növekedett; mennyi bajunk van, mond, a tértírvényekkel, vegyes házasságokkal, váló perekkel? Könyvebb ott uralkodni, hol egy az ur, mint hol közbirtokosság van. — A szent írásrai hivatkozás is igen népszerű gondolat. Csakhogy ez olly könyv, mellyben mindenki keresi tanait. Ott az is áll, hogy jobb adni mint venni. Ott a puspököknek sziveikre kötetlik az adakozás kötelessége. Hogyan fogják ezt teljesíteni, ha birtokuk elvételék? Hely szüke miatt melőzven szólónak egyéb észrevételeit.

Központi megyének ifjabb követének némelly állításait közöljük. — Mondják — így szól — hogy e vitatkozás által súlyed az egyház tekintete. Míg az egyház a birtokról le nem mond, addig illy számadásnak mindig lesz kitéve. Mondják, hogy status vallás nélkül nem létezhetik, a vallásnak pedig clerus a letéteményese; ebből tehát az látszik következn, hogy bármit tesz a clerus, hozzányulni tilos. Ezen tekintet nyom, amde a vallásnak egyedül clerus a depositarius? A protestantismusnak nincsenek-e szinte lelkeszei? A clerus maga kényszerít hosszas discussiókra, mert sok beszéddel felhija az ellenkező pártot nyilatkozásra. Szóló nem eszkevdik, hogy az anyagi érdekek száradában e tárgy szőnyegre került. Mondják, hogy a papi javak isteni tisztelet fentartására valók. Hajdan — ugymond szóló — a népek bálvány imádtak, rakásra hordták ennek az áldozatokat, mert azon hit terjedt, hogy azokra neki szüksége van. Később kiltult, hogy a tömjénben egyedül az egyházi rend gyönyörködött és hát az isteni szolgálatra olly roppant kincs kívántak-e? Engedjék meg, hogy a javak kissé szabályoztassanak; elszedéstről nincs szó, hisz most is fizetnek nagy somákat; hova ezölöz tehát ellenvetésök? A kormány részére akarnak fizetni, melly kinevezi, nem az ország javára? És miért rendelt a status annyi jóságot, ha a szegény honpolgárnak minden papi eljárásért stólat kell adnia? Ha születik, fizet; ha házassodik, fizet; ha meghal, fizet. — Nem áll-e a nép érdekében, hogy e gyulöletes stólat megszüntessenek? Egyébiránt szóló e vitatkozásokból kettőt tanult: egyiket azt, hogy az egyház nem birtokosa, de haszonbérője javadalmainak; mászt azt, mit Z. követe említett, miszerint ha idegenek élvezik az egyházi javakat, vízbe ejtendők. V—mi kanonok azon mondására, hogy jobb adni mint venni, szóló kéri a clerust, e jóság megizvelésétől ne irzózzék hát annyira 'sat.

E beszéd végeztével látván elnök ő nnga, a mennyire számosan kívántak szólan, hogy a vitatkozás szerfelett elázazik; érezvén azt is, hogy e hosszú tanácskozás gyümölcsöt nem hoz, kérte a t. RRket, hogy a tanácskozás folyamának gátot vetni sziveskedjenek. A KK. magok is átlátván, hogy a hosszú vitatkozások ideje és szüksége az országgyűlés jelen stadiumában lejárt, pusztán utasításuk kijelentésére szorítottak, hogy ezáltal küldők előtt magokat igazolhassák. Lön pedig a két népal vitatkozás eredménye az: hogy a kerületi végzés megmaradt.

Végig menvén ezután a többi sérelmek is, változás semmiben nem történt, minek következtében az illeto itélőmester a sérelmek utolsó 5d., 6d. és 7d. osztályát is átvivé a m. FőRRhez.

Kellemen személynöki itélőmester olvasá ezután a banya-

törvénykönyv iránti III. rendi izenetet, felírási javaslattal együtt, melly módosítás nélkül szinte átküldetvén a felső táblához.

Szőnyegre került az országgyűlést berekesztő k. k. leirat iránti alsó táblai nyilatkozványa, melly az országgyűlési oklevelek közö letételek. — Végre

Zarka országbírói itélőmester ő nnga olvasván a városi rendezés iránti Vdik rendi izenetet, elnök ő nnga nem akarván a tárgy részleteibe bocsátkozni, mellyek iránt több ízben előadá saját nézeteit, megvallja, hogy a két tábla között elvbeli különbség vagy nincs, vagy ha van, az már csak csekélyszerű. A RR. felszólítja a felső táblát, hogy a tárgyat ereszkék ő Fölsége elébe; hogy a kir. válasz által más tere vitetvén szerencsés megoldására nézve, a mint az izenet végzavai mondják, a mármár holdokló remények ujra felelevenítenessenek. Szóló elnök ő exja az izenet elvében, abban tudnillik, hogy a felterjesztés ideje elérkezett és a két tábla között nagy elvbeli különbség nincs, osztozik, de hogy a remények mármár holdoklófében volnának, ezt át nem látja, mert e tárgy a kifejlődés azon szakában van jelenleg, mint más tárgyak szoktak lenni az országgyűlés ime stadiumában. És miután erőszakoltatni nem lehet, felszólítja a t. RRket, hogy a FőRR. nézeteihez járuljanak, erősen remélvén, hogy ezek is magok részéről mindent elkövetnek az egység elérésére.

Egy dunamelléki megyének ifjabb követének nyilatkozatára pedig elnök ő nnga kijelentve, hogy az ellenkező vélemény még nem hazafutlanság, megvallja, hogy egynek engedni kell, de figyelembe ajánlja a más tábla meggyőződését és helyzetét is. Azon gondolatot, hogy ez ügy dugába dől, szóló leverőnek hiszi 's ennek ellenében nyilvan kimondja vélekedését, hogy ha a többségben akarát van: azon sok helyben hagyott jót törvénybe iktatni, az ügyet ez is tetemesen mozdítandja elő. 16 városi voks, jászkuin, hajdukerületek, szepesti XVI városok voksa olly elemek, mellyek az iteni többség által is méltánylattal fogadhatának, és szóló dicséretet mond az aristocratiának, melly jótéteményei kiterjesztését illy mértékben tanúsítja 'sat. —

Szólt még ezután egy fiatal dunamelléki követ, ki a városi koordinációt a haladás alphaszárának tekinté 'sat.

Több nyilatkozatok után az itélőmester pontonként olvasá az izenetet, mellynek minden szakasza megmaradván, a mélt. FőRRhez átküldetett. Mire az ülés délutáni 2^{3/4} órákor elozlott.

Közöljük pótlólagosan az augusztus 19kei főrendi ülésből, mellyet már mult számunkban érintünk, egy báró főispánnak az Vd. osztályu sérelmek 14d. pontjára nézve tett nyilatkozatát:

„Abban én is tökéletesen meggyezem ns Biharmegyével — u. m. a mgos szónok — hogy a fenfőző ügyre nézve a kormány irányában helye van a sérelemnek; csak a tényre nézve, mellyből származtathatik a sérelem, térek el Bihar megye nézetétől. Biharvámegye ugyanis kétféle sérelmet adott elő, mellyeknek egyiké illeti a curiát, másik a kormányt; a curia elleni sérelmet abban helyezi Biharvámegye, miszerint a nváradai puspök felperessége alatt bizonyos nemes Szücs János ellen bordözma-megtágadás miatt szóbeli per után folytatott perben az alperes elmarasztaltatott, ámbár a dézma-megtágadás iránt az előbbi törvény az alispáni bíróságot rendelte. Az ítélet feszegetése ide nem tartozik ugyan, de miután ezen bihari sérelem már előbb is országos figyelmet gerjesztett, előadom röviden nézetemet az ügyre nézve is, de koránsem azért, hogy az ítélet érdemében vagy jóváhagyjam, vagy roszaljam, mert ehez sem nekem, sem másnak joga nincs. Engem ugyanis, ha bírja lettem volna ezen ügynek, az ítélethozásra nézve az határozott volna: vajjon a nagyváradi puspök a dézma-megtágadás miatt az ezzel járó büntetést, vagyis a kettőztetett dézmát követelte-e vagy nem? Ha nem követelte, én is az alperes lemarasztalását a szóbeli per után (mihelyt a követelés 200 frtot meg nem halad) igazságosnak találom; de ha a duplum kéretett, én a bíróság és ügyutnak leszállítására voksoltam volna, de nem azért — mint Biharvámegye mondja — hogy t. i. a szóbeli perekről rendelkező 1836d. évi 34. t. czikk a tized felett fenálló régibb törvényt a maga épségében hagyta; mert az említett törvény a tizedről szóló törvényt egy szóval sem emliti, hanem azért, mert az 1836: 34. t. czikk az urbéri, büntető és ügyészi pereket e törvény alul kivette, és így minden olly ügy, a hol bárminemű büntetés követeltetik, a szóbeli per utájra nem tartozhatik. De, mint mondam, az ítélet feszegetése ide nem tartozván, és kétségen kívül lévén, hogy az ítélet törvényes formákban hozatott, Biharvámegye ezen ítélet jogszereg rostálgatás alá nem vehette, és így a curiára nézve legkisebb oka sem forog fen a sérelemnek. — Biharvámegye a curiára nézve még azt is sérelemnek tartja, hogy ámbár a kir. tábla a felebbvitelről ítéletet nem hozott, ezen dézmabeli pert a hétszemélyes tábla mégis vizsgálát alá vette; miután azonban a felebbvitel a felebbbivó parancs által is eszközölthetetik, és ugy tudom, hogy a hétszemélyes tábla a kérdéses pert illyféle parancs ereje mellett vette vizsgálásba: a hétszemélyes tábla részéről semmi hibát nem találok. — A kormány irányában Biharvámegye abban találja a sérelmet, hogy miután Biharvámegye ezen — vélekedése szerint — törvénytelen curialis ítéletet végrehajtani vonakodott, a kormány a végrehajtást ismételve megrendelte, sőt e végre karhatalomról is intézkedett. — Vélekedésem szerint, miután, mint fentebb mondam, a curia ítéletét törvényesnek kell tartani, a kormánynak ezen ítélet végrehajtására ezölöz rendelete nemcsak okot nem ad a sérelemre, sőt inkább ennek elmulasztása jogosíthatta volna fel Biharvámegyét a kormány elleni alap panaszra; valamint tehát egyrésztől a törvényes bírói ítélet végrehajtásának eszközzése kormány kötelessége, ugy másrésztől ezen kormányi rendeletnek nemteljesítése Biharvámegye részéről olly mulasztás, mellyet én legalább a megyék törvényes kötelességével összeegyeztetni nem tudok. —

A törvény a status b...
miszerint e...
mellyben e...
hogy a tör...
ni, valahán...
én csak az...
meg kell...
itéletekr...
vényhozás...
tisztelőter...
a megyék...
nyes bírói...
mitután ép...
meg kell...
het, és a...
szerülenn...
számos uj...
gyűlés fo...
iránt. —
nek jelen...
tekintélye...
velhetni;...
lások is m...
ben, melly...
kintély v...
ronysága...
tisztelőte...
sőt ez o...
tábla leg...
voltak és...
nye szeri...
magasab...
trinát elő...
indítvány...
RRnek, a...
felterjesz...
sából vil...
nek, a c...
máskéfé...
matioké...
tartja; l...
azt inká...
letének...
nem tété...
266
Albert é...
Vukovic...
mek, va...
Pál...
gyobbir...
Szer...
ket. Ez...
Vuk...
ványok...
volna a...
dói az u...
vésbbe...
sem sz...
szóló a...
törvény...
tan me...
be me...
Ezen b...
váltság...
lenzés...
vet —
küldői...
vélemé...
kérvény...
javasla...
dítvány...
látja c...
az ur...
saját t...
telmie...
Ellenb...
viszha...
kiknek...
kérdés...
letí je...
bolyg...
indítvá...
az urb...
tán ha...
paréál...
más t...
vény...
kevés...
zásna...
a jobb...
vitelé...
a haz...
nok l...
nak, ...
vén; ...
munk...
lyett...
elint...
köve...
nak ...
szág...
kiül...
ohaj

A törvényes formák között hozott bírói ítéleteknek szentsége a status boldog fenmaradásának főfeltétele, s erősen hiszem, miszerint előbb-utóbb veszni kell, sőt veszni fog oly status, mellyben ez nincs így. Nagyon igaz van is Bihar megyének, hogy a törvényhozásnak kötelessége mindannyiszor felszólalni, valahányszor törvény iránti tisztelenség tapasztalatik; én csak azt teszem hozzá, hogy ezen felszólalásnak akkor is meg kell történni, ha ezen tisztelenség a törvényes bírói ítéletekre nézve is mutatkozik, és hogy kötelessége a törvényhozásnak felszólalni, bármely oldalról jön is ezen tisztelenség, fel kell annyivalinkább szólalni, ha illyesmi a megyék részéről tapasztalatik, hol a törvények és törvényes bírói ítéleteknek teljesítettségének annál veszélyesebb, miután éppen a vármegyék sajátosságos helyzetüknél fogva oly testületek, mellyeket sikeres felelet alá vonni ugyis alig lehet, és a mellyek elleni panaszát már most annyira népszerűtlenné vált, hogy ámbár köztudomásra a megyéknek számos újabb törvény is fogantatott, ezen országgyűlés folyamata alatt ez csak egy szótartó maradt, ezen országgyűlés — Felette hibásnak tartom én azon számítást (mellynek jelensége itt-ott mutatkozik), miszerint a megyék más tekintélyek és hatalmak gyengeségével a magokét vélik növelhetni; mert bizonyosnak tartom, sőt az eddigi tapasztalások is némileg már bizonyítják, hogy ugyanazon mértékben, mellyben gyöngítették a megyéknél magasabban álló tekintély vagy hatalom, csökken a megyék tekintélye is; bizonyossága ennek több oly hírlapi cikket, melly a legnagyobb tisztelenséggel szólott a megyékről és azok végzéseikről, sőt ez országgyűlés alatt is volt időpont, mellyben a követi tábla legtisztelendőbb tagjai irányában is tisztelenség jelei voltak észrevehetőek; de az emberi természet örökös törvénye szerint is nem lehet ez másképp, hanem hogy az, kit a magasabb tekintély lealacsonyítására megtanított, ezen doctrinát előbb-utóbb a tanítónál is alkalmazza. — Mindezek után indítványom abban központosul: üzenők meg a t. KK. és RR-nek, miszerint ezen sérelmet illy alakban a mgos FÖRR. felterjesztendők nem vélik; de miután Bihar megye előadásából világosan az is kitűnik, hogy a kormány Bihar megyének, a curia ítéletének végrehajtását megtagadó felírására másfél év óta semmi választ nem adott, sőt a felírással információk felkúldott kérdés alatti pert ugyanannyi idő óta ott tartja; ha már sérelmet kell e részben keresni, a m. FÖRR. azt inkább ott találják, hogy a kormány részéről a curia ítéletének végrehajtására oly hosszú időtől semmi intézkedés nem történt. — Az indítvány elfogadtatott.

266d. **Kérületi üzés** aug. 24-én. Elnökök: Semsey Albert és Zsoldos Ignác; jegyzők: Palóczy, Szentkirályi és Vukovics; naplósíró: Botka. Tárgy: pótlólag beadott sérelmek, vallási iratok hitelesítése s urbéri körüli indítványok. Palóczy előadván az időközben jött sérelmeket, azok nagyobb részint pártoltattak; mire Szentkirályi olvasá a vallás körüli harmadrendű iratokat. Ezeknek hitelesítése után

Vukovics olvasni kezdé az urbéri viszonyt érdeklő indítványokat. Mielőtt egyes pontok taglalásába beleereszkedett volna a t. RR., egy megyei követ előre kijelenté, hogy küldői az urbéri törvények szüntelen változtatásának annál kevésbé barátai, minél igazabb, hogy azok még egészen át sem szivároghattak a nép életébe. Ezen változtatgatásnak szóló az által vél véget vetni, ha egy czélszerű megváltási törvényt alkotnak. Azért is erre vonja a tábla figyelmét, nyilván megvallván, hogyha a t. RR. egyes pontok módosításába bele mennek, ő minden változtatás ellen kénytelen szavazni. Ezen beszédnek azon része, hogy mindenek felett az örökös vételesség tárgyalás alá, más pontok mellőzésével, elvételre talált egy részről. Bajos ugyan — ugymond egy követ — az urbéri törvényeket mindig foltozgatni, de mennyiben küldői jónak látják némely SS-ok változását, az előtte szóló véleményében nem osztozhatik, minden javítás elfogadására kérvén a t. RR-ek. Egy másik követ azért szegül az előbbi javaslat ellen, mert a t. RR. elhatározzák, hogy az urbéri indítványokat tárgyalás alá vevendik. Egy másik követ nem látja czélszerűnek mellőzni kivált azon indítványokat, mellyek az urbéri eldöntve nincsenek, p. o. hogy a jobbágyoknak saját telkén szabad-e téglát égetni? vagy mellyek kétes értelműek: p. o. házaló kereskedést lehet-e köcsin is üzni? s. a. Ellenben másrészt a legelőbb szolt követ nézetei sokaknál viszhangra találtak, kivált azon törvényhatóságok képviselői, kiknek az örökös vételességre egyenes utasítások vannak, ezen kérdésnek legelőbbi feloldását szorgalmazták. Az őz kerületi jegyző is megvallá, hogy az urbéri törvényeket mindig bolygatni nem tanácsos. Ő átolvasá az e tárgyra vonatkozó indítványokat, de azokat olyakkal tapasztalta, mellyek már az urbéri alkotásánál megvitatottak és elvetettek, a mult diaetán hasonló sikerrel kerültek szövegbe s most ismét compareáltak. Ha az adózó nép sorsán segíteni akarunk, mond, más útja van ennek; ott az engedményező örökös vételességi törvény, mit nyertünk vele? a tapasztalás mutatja, hogy annak kevés sikere lett. Módoztól kell gondoskodni a törvényhozásnak, hogy az életbe léptetessék, hogy a földesur egyaránt a jobbágygal boldog legyen. Az örökös vételesség az, minek kivétel a sors e diaetára bizta, hogy szent maradjon emléke a hazai törvényekben és a történetek évtábláján. Egy más szóval helyét látja az urbéri törvények rendszeres átvizsgálásának, azoknak majd minden szakasza félremagyarázható lennének, azoknak majd minden szakasza félremagyarázható lennének; azonban az országgyűlés jelen szakában illy rendszeres munkálatra elég időt nem vél nyerhetni, azért is foltozás helyett gyökeres orvoslott keresvén az örök megváltásban, ennek elintézését gondolja legsürgősebbnek. Egy földinagy megye követé, nem ellenezné, hogy az indítványok sorba rostáltságának meg, de ezt kétélű fegyvernek tartván, attól fél, hogy az országgyűlés mostani constellatiojában repressiv eredmény talál kisért, szóló pedig mostanál is keményebb rendszert nem ohajt. Igazságtalanabb törvényt az urbérnél nem ismer, azon

aránytalanágnál fogva, miszerint a dús Bácskában a szolgálat teljesítése csak oly mértékben létezik, mint Turócban. Akármennyit működik pedig e tárgyban a törvényhozás, javításokkal mindig elő fognak állani, ennek kiküszöbölésére más módot nem ismer az örök megváltásnál, ezt egy fokkal legelőbb felebb vinni szent kötelessége a mostani országgyűlésnek. Legelőbb is e tárgyban szavazást sürget.

Ezek után elnökileg végzésül kimondatván, hogy a t. RR. az örökös vételességről rendelkezni kívánának,

A legelőbb szolt követ azt hozá javaslatba, hogy a terv részletes kidolgozása azon követekre bizzassék, kiknek e tárgyban határozott utasításuk van.

Egy alföldi megye követe, melly e tárgyban levelet is köröztetett az országban, tájékoztató utasítását terjeszté elő. Küldői meg vannak győződve, hogy az urbéri viszonyokat szüntelen surlódások kísérendik. Ép ezért örömmel fogadák a mult országgyűlés rendelkezését, melly e viszonyokból ki-
vergődés lehetőségét megengede. Azonban a tapasztalás mutatja, hogy a siker elmaradt. Ennek okát fejtegetvén B-s megye Rendei, azt találták, hogy az egész eljárásnak egyezkedés levén alapja, ez sikerül bajosnak, mert a földesur a dézmát és robotot sokkal többre becsüli, semhogy azt a jobbágy oly magos áron megválthassa. Hogy e bajon segítve legyen legszükségesebb urbéri uton megállapítani egy telek (sessio) jövedelmét, a melly után eső terheket a jobbágy pénzen megválthassa, azoknak természetbeni kiszolgáltatására ne szoríthatassék; ha a t. RR. további lépésül azt fogják tenni, hogy a földesur az évenkénti tartozás tőkéjét tartozzék felvenni, ebben szóló örömet megnyugszik.

E beszéd fonatát felfogván egy vezérszónok, az örökös vételességet engedményező törvény életbe nem léphetésének okát azon kívül, mit az előtte szóló említett, még abban is találta, hogy a kir. kisebb haszonvételek, az allodialis birtok, az egység alól kivételtek, és az uri hatóság a szerződés sikerült után is fentartatik. Mig ezek iránt ellenkezőleg nem rendelkezik a törvényhozás, a népbén vagy nem ébred megváltásra. Szükséges tehát, hogy a kilenczed és robot megváltására kényszerítő díja meghatározassék, örökös szerződés mellett évenkénti fizetendő, a további lépéseket későbbre halasztván. Így nyílik meg az iparnak egy új tére, ha a 9ed zsidbasztó állapota megszüntetik, az uri munka kedvvelküli kiszolgáltatására fordított idejét a jobbágy saját földének művelésére fordítandja, — mindezek által a földesur semmiben sem valland kárt, az eddigi bizonytalan tartozásoknak határozott díjat kapván meg. Nyereség fog inkább járulni ebből egy a statusra, mint földesurra s a jobbágyra. Az urbéri viszonyok ekép egyenlítettnek ki legszelidebb módon. E végett szóló egy ker. választmányt javasolt kiküldetni, melly a mondottakat figyelembe véve korszerű javaslatot készítsen.

Egy kárpátaljai követ a mostani provisorius törvényt jónak állítván, melly mellett megyéjében 10 helyesé váltotta ki magát, miből következteti, hogy a törvény fogatában nem menetelének, nem a törvény maga, de a közigazgatás, a megyék, a földesurak okai, mindenekelett a kérdést elvileg kívánja eldönteni, szavazást sürgetvén arra: vajjon a törvény kényszerítő vagy engedményező legyen? Ezen utasítás nélkül, mond szóló, választmányt küldeni ki sikernélküli lépés. B. megye amugy is körlevelet bocsátott ez ügyben, hihető eszerint, hogy minden követ utasítva lévén a kérdésre, bátran bizton szavazhat.

E kérdés megpendítése új irányt látszatván adni tanácskozásonak, a vélemények azon pont körül kezdtek gyülekezni, ha vajjon a választmányoknak kell-e elvet kiüzni, vagy szabad folyam engedtessek működésének? Némelyek oda nyilatkoztak, hogy a választmányoknak ki kell mutatni a szellemet, melly lépéseit vezérleje. Ha elv nem tűzetik ki, nem lesz a munkának eredménye s a bizottmány hasztalanul fog erőt s időt pazarlani — így szóló egy követ. Kiknek kényszerítő megváltás ellen van utasításuk, azok öngizolásuk végett kötelesek e kérdésre szavazást sürgetni — mond egy más szónok. Ismét egyik azon okból sürgetett szavazást, mert küldői az eddigi törvényvel meg lévén elégedve, kérdés? van-e szükség, hogy az megváltoztassék? Végteleg egyik a cs—di indítványban a kényszerítés elvét bennejlenni sejtvén, az előbbie véleményéhez ezért ragaszkodott. Ezek ellenében az ellenkező véleményűek a választmány kezét megkötöni nem engedék, felhozván a jelen országgyűlési gyakorlatot, miszerint sem az ösiségben, sem a városoknál, sem a pénzügyben munkálódó választmány utasítást nem kapott. Nem lehet aválasztmányoknak elvet kiüzni, mond egyik kerületi jegyző, mert a kényszerítés már magában olly határozatlan elv, mellyre építeni nem lehet. Egy két követ azért tiltakozott az elv kimondása ellen, mert e tárgyban utasítva nem lévén, bizton nem szavazhat. Egy követ azért nem látta okát és szükségét, hogy a választmányok irány adassék, mert munkálata úgy is közöltetni fog a küldőkkel, kik belátásuk szerint azt elfogadják vagy elvetik. Idő semmi esetre nem fog pazarlani, mert e tárgynak vitatása, melly oda czéloz, hogy Magyarhonban szabad nemzet lakjék, időt és figyelmet megérdemel.

A vélemények ekép fejlődvén ki, kérdésül kitézet: ha vajjon kell-e ez ügyben kerületi választmányt kiküldetni vagy nem? Tizenhárom megye nemre szavazott, mellyek is ezek: Győr, Baranya, Fejér, Mosony, Turóc, Pozsega, Zemplén, Sáros, Ung, Szabolcs, Szepes, Marmaros és Krassó; Arva Szerém és Temes nem szavazván.

Második kérdés volt: kell-e utasítást adni a választmányoknak vagy nem? A többség nem mel szavazván, nem vala egyéb hátra, mint meghatározni a választmányi tagok számát. Megállapodtak pedig a t. RR. abban, hogy kerületenkint két megyei követ választassék, a városok közül kettő, kerületek s káptalanok részéről egyegy.

Keresztülvén ekép e fontos tárgyon, átmentek a t. RR. a többi indítványok taglalására, volt pedig az első az: hogy a jobbágyoknak 64 iczezenél kisebb abroncos edényben borral

s pálinkával kereskedni ne lehessen. Az indítvány aonnal szavazásra bocsátatván megbukott, miből két más indítvány keletkezett, egyike azt akarván törvényben kimondatni, hogy a jobbágy maga hasznára bárhonnan s bármily mértékben láthassa el magát itallal, a másika pedig 16 iczezen kivány megállapítani a minimumot. Egyik sem fogadtatván el, manradt a régi törvény, miszerint a jobbágyoknak abroncos alasa szabad itallal kereskedni, milly mértékű legyen az abroncos-edény, ez statutumtól függvén s. a.

Messzire haladván az idő a többi pont tárgyalása jövő ülésre halasztatott.

Felirási javaslat a harminczadnak az országgyűlésen leendő meghatározása iránt. Felséges s. a. Hazánk hatamaradását mindazokban, kik az anyagi jövedelmek tartoznak, melyen érezzük: érezzük a közszegényedés szomorú következtetéseit, melly elterjed a népnek minden osztályai között, s a nemzetet mind anyagi, mind szellemi erejének és teheteinek azon végromlásával fenyegeti, melly attól a történet bizonyossága szerint mindenkor és mindenütt elváthatlan volt.

Nem tagadhatjuk ugyan, hogy hazánk jelen állapotának okai nagy részben honi törvényeink hiányában keresendők, s hogy a mint különbözők az okok, mellyeknek következtetésében hazánk jelen állására lesüljedett, úgy midőn azon eszközökről van szó, mellyek által az ország súlyos bajain segítessék, egyoldalú intézkedések, mellyek által a szétáradott veszelynek csak egy vagy más forrása fojtatnak el, magokban véve czélra vezetők nem lehetnek, hanem fel kell keresni a bajnak minden forrásait, midőn ezek eredeteket polgári törvényeinknek őseinktől reánk haromlott, és így más századok és nemzedékek a mieinktől egészen különböző körülményeinek szempontjából alkotott rendszereiből veszik, magogokat törvényeinket javítani, s a kor megváltozott körülményeire alkalmazni kell, s e nagy munkát a törvényhozás legfontosabb s legsürgősebb teendői közé sorozzuk.

Mindamellett azonban, hogy anyagi jólétünknek az imint említett forrásokból eredő súlyos akadályait ismerjük; kénytelenek vagyunk mégis őszintén kijelenteni, miszerint hazánk jelen szomorú állapotának legfőbb okát abban találjuk, hogy Felséged ausztriai örökös tartományainak érdekei kormányunkra nemzetközgazdasági tekintetben, hazánk saját érdekei felett századok óta túlnyomó befolyást gyakorolnak, legfőbb okát azon igazságtalan vámrendszerben találjuk, melly hazánk irányában felállított, s a mint annak általános elszegényedését okozta, úgy folyvást lebilincselve tartja a nemzet erejét, mellyel e nyomasztó állapotból kibontakozhatnék.

Felséged dicső emlékü elei ez országban uralkodásának kezdetén, hazánk s az ausztriai örökös tartományok között egyideig teljes kereskedési szabadság és viszonyosság letezt, csakhamar azonban törvény ellen elvonattak a magyar kir. kincstár hatalma alól, s az ausztriai kincstár alá rendeltettek a harminczadoknak kormánya s jövedelmei, a harminczadnak törvényhozás utján kivül önkényes változtatása megkezdett, a vámk s kereskedés kormányzása iránt hazánk országgyűlésein megállapított törvényhozási intézkedéseknek kir. jóváhagyása, az ausztriai örökös tartományok rendivel folytatandó értekezéseknek eredményétől függesztetett fel; de azon örökös tartományokban a vámk Magyarország rendinek meghallgatása nélkül állandóan feljebbemeltettek, sőt még Felséged dicső emlékeztü eleinek uralkodása alá nem tartozó kultartományokkal folytatott kereskedésünk is az említett örökös tartományok érdekeiben tettleg megszorítottak; a miként mind ezek: az 1553: 19 — 1554: 11 — 1622: 24 — 1547: 34 — 1548: 52. 1553: 18 — 1622: 47 — 1647: 90 — 1588: 15 — 1659: 59 — 1723: 19 — 1625: 32 — 1659: 62 — 1630: 19 — 1715: 117 s több számos törvényezikelyekből nyilván kitetszenek.

Törvényeink sérelme, s hazánk, s az ausztriai tartományok közötti kereskedési kölcsönös viszonyosságának ezen megzavarása ellen az ország rendei — a mint ezt magok is az iment említett törvényezikelyek tanúsítják — századokon keresztül folyvást felszólaltak — a harminczadok kormánya, s jövedelmét a m. kir. kincstár alá rendeltetni s a harminczadot régi szokás s törvények által meghatározott mennyiségben szedetni határozzák; a magyar áruknak a szomszéd örökös tartományokbai bevitele, s ottani megváltatása iránt azon tartományok rendivel egyezkedéseket tetetni kívántak, a harminczadnak az idő körülményeinek képesti megigazításával, s az egész országra nézve egyenlően leendő megállapításával országos küldöttségeket bíztak meg, nyers terményeinek az ausztriai örökös tartományok határain kivül külföldre leendő szabad kivitelét folyvást szorgalmazták, sőt a hazai műiparnak azon időben egyetlen nevezetesebb ágát, a vastermennyest már 1723. évben is az akkori 121. t. c. tanúsága szerint idegen vasárak behozatalának tilalma által vedlett alá vétetni kívánták.

De a törvényhozásnak mindezen intézkedési folyvást sikeretlenek maradtak, s csak annak szolgálak szomorító tanúságul, hogy a nemzetnek a kereskedés s nemzeti közgazdaság kormányzásának érdemében időről időre, s pedig felséges fejedelmek k. bejegyzésével hozott törvényeken alapuló reményei ez ideig mindig meghiúsultak; így jelesül az ausztriai örökös tartományokkal kereskedési viszonyainknak különös egység utáni szabályozása, ámbár már az 1588: 15 t. c. kikkre adott k. választmány megajánlatott, 1659. évtől fogva folytonosan sürgettetven, ugyanazon évi 59. ugyszinte 1662: 42 — 1681: 45 — 1715: 75 — 1723: 78 — 1741: 27. t. c. kikkben mindenkor ünneplésen megígértetett, sőt e végett 1662. évben országos biztosság is neveztetett ki, mégis mind ez ideig nem eszközöltetett, s így tovább azon országos biztosságok munkáinak, mellyek 1615: 100 — 1659: 61 — 1715: 91 — 1729: 2 — 1790: 67 — 1827: 8. t. c. által a vámszabályzatnak a hon érdekeiben megállapítására kiküldettek, mind ezideig jövedelmei foganatja nem tapasztalható, nyers termékeink az örökös tartományok határain kivül külföldre való kivitelének megengedése az 1715: 117 — 1723: 119 s 1741: 55. t. c. kikkre szerint már azon időben is nyíltan az ausztriai örökös tar-

tományok magányérdekétől függesztett fel, 's azon nemzeti kívánatot, hogy a keletkező magyar műpar vedlet alá vetessek, mar az 1723: 121. t. cikkben is egyenesen megtagadtatt.

Mind ezek azonban még csak egyes és magánálló kifolyásai voltak azon állandó igyekezetnek, mely mindig oda volt irányozva, hogy hazánk kereskedési viszonyait az ausztriai örökös tartományok érdekei mellett hátréba szorítsassanak, csak előlepesi voltak azon veszélyes rendszernek, mely a múlt században nehaj felső Maria-Theresia, 's II. József császár uralkodása alatt megállapított vámszabályzatban lépven életbe, hazánk kereskedési viszonyait az említett tartományok érdekeinek általánosan és állandóan alá rendelte.

Az vala ugyan egyrészt egyik főelve ezen vámszabályzatoknak, hogy a felső uralkodó haz minden országában a belipar a külföld ellen vedlet alá vetessek, 's azért ellátott, vagy súlyos vám alá vetett a külföldi kezműáraknak behozatala, és nehezítetelt sőt ellátott azon nyers anyagoknak kivitele, melyekre a beliparban szükség volt; más részről hazánk az ausztriai örökös tartományokhoz viszonyait illetőleg ezen vámszabályzat az említett tartományok terményeit 's kezműárakat hazánkba csaknem vám nélkül engedte behozatni, hazánk számára behozott külföldi árukat az ausztriai örökös tartományokban rendelte megváltatni, a magyar nyers terményeknek azon részét, mely az ausztriai tartományok műparának előmozdítására megkivántatott, azon tartományokba való bevitelben nem terhelte, de egyébként ezen bevitelben mind a magyar kezműárakról, mind nyers terményekről rendszerint felet határozta fizetendő a hasonló idegen árukra vetett vámnak, mely meg az áruk szabályszerűleg meghatározott becsenek magassága miatt is szerfelett terhes volt; ezek a dolgok lenyegét tekintve alapjai azon legújabb vámszabályzatoknak is, melyek 1838: nov. 15. és 1840: sept. 15. napjain adták ki, mert ezen vámszabályzat szerint is a magyar áru, midőn az ausztriai tartományokba megy, úgy tekintik mint idegen, habár nem módosítással, de ugyanazon alapszabályok szerint vetelik vám alá, melyek a külföldről jövő cikkekre vannak felalítva, 's e részben az ausztriai beviteli vámtól tokeletes védvámot kepez a magyar földművelés, 's műpar irányában; ellenben midőn az ausztriai vámtól egyenesen az ausztriai tartományok érdekeiben van szabályozva, a mi ellen szót nem emelünk, a magyar harminczad szabályzata nem Magyarország érdekeinek szempontjából meggyen ki, hanem alá van rendelve az ausztriai tartományok érdekeinek, azoknak előmozdítására van le is számítva, olly árukra nevez, melyeknek behozatala vagy kivitele az ausztriai kereskedelemre 's műparra jelentőséggel van bír, az ausztriai vámtól, 's magyar harminczad ugyanez 's egyenlő, ezekre nevez a viszonyosság gondosan fenntartott, de azon nyers termékeknek hazánkba behozatala, melyek az ausztriai iparüzőknek szükségesek, nem tekintve arra, hogy azok hazánkban is használhatók, a magyar beviteli harminczad által nehezítették: azon nyers termékeknek behozatala, melyek Ausztriában is 's némely években az ottani szükségét meghaladó mennyiségben természetnek, bármely bőségben találtak hazánkban, könnyítették a műpari cikkekre; végre ide értve meg a legközönségesebb 's honunkban is nagy számmal leterő mesteremberek által készített árukat is, magyar beviteli harminczad fejében rendszerint csak fele van vetve annak, mit ugyanazon árucikkeknél az ausztriai beviteli vámtól tesz.

Hazánk irányában felalított ezen vámszabályzat káros következményei kiszámíthatatlanok.

Az ausztriai tartományok ezen vámszabályzat kezdetében mar muveltebbek, népesebbek, műparra erettebbek voltak hazánkban, melyben akkor a műpar első elemei is alig letettek, 's így midőn az ipar a felső uralkodóhoz minden országában a külföld ellen egyiránt vedlet alá vetett, ennek már magában természetes következtése lett, hogy az nem Magyarországon honosodott meg, 's midőn az előrehaladott helyzetű szövetkezők meg azon soknemű kedvezések is, melyekben az ausztriai ipar a magyar felett, sőt annak ellenében letesítették, midőn a magyarországi iparüzők azon külföldi árukat, melyekre kezműveikkel fogva szükségük vala, csak ausztriai kereskedők utján, 's így másod kézből szerezheték meg, kezműveiknek eladásában pedig, a mennyiben azokat az ausztriai magos vámtól oda ki nem vették, csak beföldi vevőkre számolhattak, 's e felett az ausztriai tartományok vetelyete által meg e részben is stenvedniök kellett: lehetetlen lön, hogy Magyarországon a műpar nagyobbserű tökélyre emelkedhesse, hanem annak szükségképen az ausztriai tartományokban kellett megtelepedni, hol nagyobb eladási ter, u. m. a felső uralkodóhoz országainak összes terjedelme állott nyitva előtte, 's hol külföldről hozandó szükségét is egyenesen az első kézből pótolhatta; így történt azután, hogy illy körülmények között azon vámvonal, melynek a felső uralkodóhoz országainak összes iparát a külföld ellen ótalmazni kell vala, csak az ausztriai iparügédarúságnak lett előmozdítója; hogy addig, míg az ausztriai tartományokban a műpar szokatlan virágzásra emeltetett, Magyarországon azon bilensek közül, melyek közé szorítva volt, annál kevesebb bontakozhatott ki, mert a kormány, melyet a műpar emelésében a vezérszerep leginkább illet, 's mely e tisztet eddigéig Europa minden nemzeteinél teljesítette, vámszabályzat, 's az ausztriai tartományok iránti kedvezésből semmit nem tett, a mi hazánkban a műpari nevelést és muveltséget előmozdithatta volna; és innét van most, hogy az ausztriai gyáros és mesterember azon terjedelmes piaczon, melyet önönában bír, a magos beviteli vámtól megvédve, elönti áruival hazánk vasárjait, kiszija honunk késpénzt, 's megrovídi keresetében a magyar műparos osztályt, melynek versenyzése ellen hazájában tokeletesen batorosítottatik; innét van, hogy nem virágozhatik fel most is a magyar műpar, hanem az ausztriai tartományok iparüzőinek versenyzése által önönában is elnyomatik.

Ha hazánk kereskedési szabadságában a felalított vámszabályzat által nem korlátoztatik, kereskedési szerződések vagy szabad külkereskedés útján nyílt és szelesen kiterjedt vásárt lelt volna nyers termékeinek számára, mindazon nemzeteknél, kiknek kezműárura vevőnek jelentkezik, sőt a vetelyzet, mely a nyers termények vevői között ezeknek megvételére, a műkészítményeknek eladói között pedig azoknak eladására nevez, ha nem is

mindig, legalább gyakran tamadna, mind a két esetben Magyarországra lenne kedvező, 's azt okozhatná, hogy honunk nyers termékeit a számunkra megnyílt világgiacon jó áron és biztosan eladhatná, a szükséges kezműzeti cikkek pedig a műparban leginkább előrehaladott nemzetektől legjobb minőségben 's legolcsóbban vehető meg, 's így határtalan piac mellett határtalan kör nyílna a földművelés tokeletesedésére, a közjóletnek e külföldi eredő általános elterjedése mellett a nemzet műpara sokkal korábban lett volna erette.

Ezen kedvezésektől a vámszabályzat megfosztotta hazánkat, mert a nyers termékeknek külföldre való kivitelét megakadályoztatva, ezeknek eladását csak egyedül az ausztriai tartományok piacára szorította, az ausztriai tartományok szükségét korlátozta, 's mindenesetre nem képesek felhasználni a nyers anyagoknak azon tömerdek mennyiségét, melyet Magyarország kifejtetebb földművelés mellett kiállítani képes, de mostani állapotjában is kiállíthat; innen következtetni a nyers terményeknek esékely, bizonytalan, 's változó becsé, a földbírtok jövedelmének megcsökkenése, 's ezért a földművelés nagyobb tökélyre, bővebb terményezésre, nem tekintve arra, hogy ezek virágzó műpar nélkül különben sem lehetőségek, egyáltalában ki nem fejeződhet.

A vámszabályzat következtében tehát sem földművelésünk, sem műparunk kifejtésére nem lévén, virágzó külkereskedés sem létezhet, mert az csak a honi kezműveknél nyers anyagokkal felcsereleésben áll, 's hazánkban az alföld lakosainak aránylag csak kevés kezműárura levan szükségük, az északi hegyes vidékek az ott termő érczet kivéve, ezen kezműárakkal sem bírnak, hogy azokkal az alföld azon terményeit megszerzhessék, melyekre gyakran mellőzhetlen szükség van ugyan, melyeknek hiányát azonban elszűnvedni szegénységök miatt kénytelenítették.

De külkereskedésünk sem lehet jötevény hatású: mi a külföldről kezműárakat nem vehetvén, az egyet különösen keresett cikkeknek bizonytalan keletét kivéve, nem vesz jelenleg tölünk nyert termékeket, és így kereskedésünk a külfölddel nem új terményezésre, hanem jobbara csupán fogyasztásra szánt gyarmati, 's más ilyenféle cikkeknek most is meg csaknem egyedül ausztriai kereskedők közbejöttével történő behozatalból áll, 's folyvást szenvedőlegesen mérleget mutat; elfojtotta tehát a felalított vámszabályzat hazánkban a műpar, megakadályozta tokeletesedésében a földművelést; a külkereskedés virágzását lehetetlenlé, a külkereskedést az országra nézve szenvedőlegessé tevő, 's midőn ezek minden nemzet gazdaságának főforrása, ezen forrásoknak kiapadása okozta legnagyobb részben azon szomorú állapotot, melyben az ország jelenleg sínylődik, 's melynek érczetben általános a hon minden polgárainál azon meggyőződés, hogy ez állapot tovább fen nem maradhat; általános azon ohajás, hogy e súlyos bajokon segítsenek. (Folyt. köv.)

Megyek.

Borsodból. Miskolcz, aug. 14. Tegnap napon követeink által megküldött 's állandó választmányunknak kiadott eskütszéki törvényjavaslat, a választmány vélemény-jelentése folytában általános teitszűnkent nyert meg. Követeinknek utasítását adtván, hogy mindaddig, míg a k. előterjesztvények be nem végeztek, a sérelmek nem orvosoltatnak, az országgyűlés bezárása napját hátráltatni igyekezzenek. Ma pedig egy legnevezetesebb, 's következtetésben legomnosabb napja tünt le megvűnknek; ugyanis két, részint halál, részint lemondás által megvűlt alszolgabírói hivatalra előterjesztésnek kelletvén történi, egyszersmind 100 (száz) törvényszéki táblabíráknak a 200-at meghaladó megvűbeliek közül mai napon kelletvén, a lélekismertesség 's érczelem rostáján kiszemeltetni, azon jószívűek, kiket első nap gyűlésünkön nem láthatánk, igen szép számmal jelentek meg; az egyik szolgabíróra történt szavazás alkalmával, a szavazók kezeibe iv nyomaték, a táblabírók névsorával beöltött; és ő jóslói tehetőség! meg gyűlés kezdete előtt tudók, kik azok, kiket a szives bizodalom felkaroland, mert mint egy lotérián látók a számokat, melyek alatt ez vagy amaz egyén választható, és hogyan történt ez? kérdi a nyájas olvasó; minden cikornyiaság és szokásunk ellen minden fátyolozás nélkül, egyszerűen, t. i. az értelmiség és szabadság ugynevezett baráti jószívű embereinket megkimélték ama lelket ööl munkától, hogy öök a nyert ívről magok válaszssanak, szívök sugallatint bírákat — és ezt csupa jó szívből, nem kereskedésből. Ki bizonyítaná ezt be rájok? öök! a népszerű barátok elvették embereiktől a nyert ívet 's kijegyezték nekik azt, kit már megelőző estve, de következő reggel módosítva elválasztandónak kijelöltek, és mivel nem volt idejük 100, 's több ívet mind kijegyezni, segítségül vették magoknak iskolás gyermekeinket is, 's az iv eképp elkészítettvén, mint szavazatok eredménye a jószívűeknek ismét kezöbe adattok, ismét, mondjuk; ez nem történt korteskedéssel, miképp is történt volna? meg az, hogy a felfüggesztett, 's bünyvűdi kereset alá vett bíró ítélt táblabíróul megválasztaték *) 's azok, kik tettei 's eljárása ellen szót emeltek, mind, de mind kilombikoztattak, még korteskedésre nem próba! — Igaz, hogy ezen changeirozás ellen a szavazatszedő választmány előtt egy illyképen kistafirozott iv előmutatásával szó tetették, de főcapacitásunk javaslatára eredmény az lön, hogy az mint kifogás alá eső, szakiltasék meg: illy szeny meg Borsod érkölesét nem érte. Mert hagyján, hogy három négy a bitorolt értelmiség baráti közöl ezt tevék, hagyján! ez nekik nem első, nem is utolsó tettök, de már az, hogy a megyei kormánynak, a rostán kün és ben maradt táblabíráknak szemök láttára, 's tudtával illyesek történnök; 's még nincs, de csak egy sincs, ki ellene szót emeljen, 's nincs, ki illy elválasztása által magát 's nemes büszkeségét megsértettnek érczene, ez veszély, melyről mondaték „nemzeti, ház föl sem tünk, hogy szennyben járunk; hogy is tünnek, hozzá szokunk mindenhez; nincs ki tisztogatná benn-

*) Nemde a judicium pariumot így lehetne összealkotni; más borsodi egyén bünyvűdi próba fogatván táblabíróiságot is felfüggesztett. — L. e. v.

nünket, — nincs, de csak egy emberünk 'sincs, ki párt felett állna; 's még kevésbbé, ki e személyeskedésig vitt pártot közelebb hozni képes lenne. Egy nemzedék sírjának kell megnyílni, míg erre kiltás lehet, most elmondhatjuk: Borsod dicső csak volt; 's paradicsoma csak miltoni.

BUDAPESTI HIRHARANG. Még mindig leginkább csak ünnepélyekről kell szólnunk, 's szerencsére épen az ünnep-az, mit feleink igen kedvelnek, és gyakran a gondolkozásra is szeretnek kiterjeszteni. Aug. 17-én a kisdödvő-képzőintézet alapköve fételtet le a Valero-utczában, nagyon közel ugyan a vakok intézetéhez, de bizonyosan minden következmény nélkül az ott képezetendő tanítók szellemi irányukra. Nádornék ö es. kir. főnöge, palotahölgyek 's a budai magyar polgárlovasság kíséretében 10 óra után a helyszínen megjelentvén, díszes pompával ment véghez az alapköv letétele, mit nádornék ö fens. magyar szava még emlékeztetésé tön. — 20-án István napja viradt ráunk, 's e név kétszeresen kedves a magyar előtt, mióta Széchenyink a közjó érdekében olly hatályosan lépelt föl köztünk. Az egyházi ünnepélyt Budán a pesti polgári örhád jelenléte is díszítette, két hangszkarával megedyik hangszkar ugyanazt játszá, 's még sem ért ezélt, mert az egyik nagyon gyorsan zengett, a másik pedig igen lassan, mely zürzavart miatt a lovasság középuton járó trombitáit sem érthette meg a közönség. A búcsusok nem esékely része déltájban illuminálva vergődtek vissza Pestre, este pedig az ikervárosi kertek voltak illuminálva, sokan csak másnap reggel látták át, miképp este a ragyogó lámpafény daczára sem látták, hogy tulajdonképen mennyit kellene költeniök. Játékszini előadás nem volt, így több bor fogyott el a két városban. — Aug. 24-én nyilvános zaj nélkül ugyan, de annál tisztább érczelemmel ünnepelt minden magyar nádorunk ö fens. ezüstlakodalma napját, melyet a fons. házaspár csöndes elvonultságban illőt meg Alcsúton. Adja isten, hogy hazánkat és intézeteinket még sok évig boldogíthassák. — E napokban egy dervissel szölotunk, természetesen csak jelek által, ki Chorazanból jött Gul Baba sírját meglátogatni, tehát nem Tyul, hanem Gul Babáét. Szavai 's jeleinek legérdekesebb része azon ohajítását fejezé ki, miképp néhány fogvájót nagyon szeretne egy pár pengő garasért kicserélni, hogy azután neki is alapos oka lehessen fogait hiszkálni. — Régi újdonság, hogy a koesisok utcáinkon hosszú ostorokkal pattognak, 's az épen nem újság, hogy ez által már sok szemet veszélyesen sértettek meg; ámde az mindenesetre beillik újdonságnak, miszerint ezen vészes mesterségökben nem gátoltatnak. — A kedvelt Széchenyikert födéllel szándék ellátni, hogy télen is zöldbe mehesünk. E szerint tehát lesz majd a télen is elég zöld beszéd. — A könnyű lábú Elszler, meghallván, hogy a pesti német színházigazgató kiparodiztatta öt, elhatározá, hogy boszúból egész tisztelődját vissza fojja neki küldeni, ha — ez viszont a nyilvános kézesököt nem törtétté fojja tenni. — Budapestben most egy német házáló költő tartózkodik, kinek föladása: közönséget pirulása bírn; e szép ezéltjät azonban két hónap alatt sem bírta elérni, ámbár legközelebb néhány napig egymásután nyilvánosan mondatá egyik hóse által, hogy a felhök országába kell tiszta hölgýert vándorlania, mivel a földön illyet nem találhatni! Ha ez még sokáig tart, úgy végre az elhíresült soroksári komédiát is büntetlenül ismételheti. — Kedves Czuczorunk Pestben volt, visszautazott Györbe, 's mégis itt maradt, mert — Barabás mester köre varázsolá öt, Bécsben pedig sajtó alatt addig fojja nyomni, míg a „Pesti Divatlap“ valamennyi előfizetőjének bírtokába jutand. Kivánjuk, hogy az életben egyeb nyomás soha ne érje öt. — Hire jár, hogy Margit szigetén sírboltra akadtak, mely azonban még eddig nem nyitattok föl, ámbár történetünk érdekében igen kívánatos annak mielőbbi megvizsgáltatása, mi híhetölég nem is fog sokára halasztatni. — A Duna pesti partján fehérhaju embereket mutogatnak pénzért; egy vándor költő drámát ír számukra, melyben egy pár óriáskigyó is nyerend szerepet; ezen utóbbiak szeszegéséit érczenek kívánja tartatni a szellemdús költő, ki már a tevéparducz és kopaszott struczmadarak számára is irt „darabot“. — A Császár által kiadandott „Aradi Vészlapok“ nyomtatásban már elkészültök; a könyv megjelenését csupán egykét müvész késedelmezte, kik a munkához melléklendő képek 's hangjegyeket mindaddig el nem készíthettek; azonban az érdekes gyűjtemény sept. első napjaiban legfőlebb, mint halljuk, át fog adhatatni a közönségnek. — Nemzeti színházunkban kedden, augusztus 27-én először fog adatni „Két Barcsay.“ Eredeti drama 4 szakaszban. Irta J. J. Miklós. —

(Jegyzetek Gróf Széchenyi Istv. finanszialis ügybeni legújabb felszólítására tett észrevételekre. P. H. 370. sz. f. e. Jul. 18.) T. A. ur észrevételeiben így szö: A t. gróf a fizetési elvet bizonyos sommára és bizonyos időre megállapítatni és egy két tárgyat kiemelni, a többit pedig minden oldalú kifejtés végett — mennyiben csak lehet — alkalmas egyénekre bízni akarja, hogy összefüggő és kielégítő tervet állítsanak a nemzet elibe. Folytatja aztán, hogy a nemzet egyetemes kifejlésére, sőt csak anyagi kifejlésére nevezé is tervet készíteni és terv szerint mind az évek hosszú során át rendszeresen haladni — utopia. A nemzeti kifejlődésnek előre törvényeket szabni eddig nem sikerült. — Mi a t. Gróf kintő gyakorlati tehetőségeinek 's tapintatának igen sokban és méltán hódolunk, de ez egyszer szabad legyen ö költőnek, ideológusnak tartanunk.

Már lehet-e valamit józanabban 's okosabban tervezni, mint hogy sok teendőnk közöl egy két tárgy emeltessek ki, a többi iránt pedig alkalmas egyének által készíttessék öszszefüggő és kielégítő terv? Hát a földbírtokos, ki jószágát rendezni akarja, nem fojja-e a legelső teendőket kiszemelni, milyek p. o. az összesítés és elkülönzés, tán berekszártás 's at; ki építeni akar, fát, téglát, meszet előre beszerez.

De T. ur adásihoz való eszéből hozza a Gróf kívánatát, kor az év janak. Ezt több iratban jákát törve, rul ne is tan, hogy ez leg, hogy a holla házi gazdaságot terv szer, nyek változ, Hogy tel, ö költő ne, esületére vál, jobban öszs, hanem csak, csak ezt, 's e, tekintene. —

(Újdonság) képző ir, veszen. Tud, azon ohajto, gáresemetök, nevelés és o, maradhat. A munkálatok. renesés gy, a „Tiszánim (mindkettő P, nyű módja, ezeket kedve, el, bár a do, már a formá, sára a minde, nemesebb be, ezt a szépek, arra alkalma, csak az emlé, — Kevesbbé, beszélgetése, keresetlen e, elvontságáva, legújabb tan, német „Uj A, szerint szerk, san olvasni, hangkapcsoló, méhez tartal, kék követik; kiállítás igen, számk öny, „Elemi szám, Strausnnál, képleg előad, tal mind a sz, roltatik, mi, szem elibe á, a fogalmak é, lagos gondol, szer — pedig, szabatlan, h, hoz 's illy t, öszszekötteté, gyatlan, elő, talnia kell. M, séges felvéte, szetesb lépés, említtetlenül, könyvei uj, két kötetbe, jelentek, és, tésán és idő, (az utóbbibó, nak is tudnia, végre a gazd, talála el a, tudta még o, kéi közfgyel, is egy pár u, kely Sándor, Lamé Fleury, nevelés és o, val gazdago, „A lélektudo, philosophiai, gervöl); m, vázolata az, a tapasztalat, velésre, ez, és nemes tis, A jelen első, oktatásan és, velőjenek 's, mindkettő a, szíteni.

Bécsi mihálynap — zelgetvén az

— De T. ur, mintegy esztelen okoskodó a t. Gróf előadásához valamiképp, mire az nem is gondol, a maga eszéből hoztatott, mi az egésznek más színt ad, t. i. mintha a Gróf kíváná, hogy azon kidolgozott tervszerint mindenkor az évek hosszú során át rendszeresen haladjanak. Ezt a Gróf nem mondá, sőt ellenkezőt hozott előtöbb iratban, hol világosan kimondja, hogy az elődök utódjait törvény által le nem köthetik, hogy hozott törvényekről ne is tanácskozhassanak, és meg ne változtathassák, és hogy ez legnagyobb zsarnokság volna; többször mondja, hogy a holtaknak nincs igazok, az élők a világ 'sat. De a házi gazdaságban is minden okos ember a dolgaiban felfogott terv szerint rendet hoz be, értődvén, hogy a körülmények változván, ő is azok készítése szerint eltér.

Hogy tehát T. A. ur a t. Gróf előadását utopiának, és öt költőnek és ideológusnak nevezi, az nem nagy becsületére válik. — Bár valahára nemzetünk ebben is torna jobban össze, ne tekintene mindent örökké párt-szemponthoz, hanem csak mindenben — akár honnan jó is a jó tanács, csak ezt, 's ennek velejét, 's ne más mellékes külsőségeket tekintene. — L.

TUDOMÁNYOS VILÁG.

Hazai irodalom.

(Ujdonságok.) Nevelési, oktatási és ifjúságképző irodalmunk egy idő óta élénkebb felvirágulást vesz. Tudnillik érzik azt szülők és oktatók egyiránt, hogy azon ohajtott kor küszöbén állunk, mely a magyar haza polgáremeléséből magyarakat fog nevelni; másfelől, hogy nevelés és oktatás, tartalmilag és módszerileg, a régi nem maradhat. Azért sürűbben érik egymást e rokon mezőkben a munkálátok. Az ifjúsági írók sorát Lukács Pál, a szerencsés gyermekbarát, ismét két kis adománnyal növelte, a „Tiszáninneni kis magyar“-al, és „Kis köszöntő“-jével (mindkettő Pesten Eggenbergernél). Ismeretes nyájas könnymű módja, mellyen a gyenge emlékhöz szelvi tud, teszi ezeket kedvesekké; de azon ohajtást még sem nyomhatjuk el, bár a dolgozatok e nemén is valamivel több gond lenne már a formára. Kiszámíthatatlan haszna van a lélek formálására a mindennapiságon egy fokkal felebb emelt eszű és nemesebb beszédnek 's a verses technica tisztaságának. 'S ezt a szépnek érzékét korán kell felkeltetni, 's korán táplálni arra alkalmas dolgozatokkal. Csak szép emlékevers fog nem csak az emlékeztető, hanem a gyermek szívébe is tapadni. — Kevesebb szerencsés Sa arváry Béla a maga „Erkösi beszélgetései“-ben (Szeged Grün). Az ő beszéde tovább jár a keresetlen egyszerűségtől, nagyon bő, 's kifejezőmódja elvontságával az ifjú elmét fárasztja. — Itt említünk néhány legújabb tankönyvet is. Először is Peregriny Elek magyar és német „Uj ABC“-jét (Hartlebensnél), mely a hangoztató mód szerint szerkesztve, a ezélnak: könnyen, hamar és szabatosan olvasni tanulni, szerencsésen megfelel. A fokokinti hangkapcsolást érzékkéltő olvaságyakorlatokat a gyermekelőmhez tartalom és formával szerencsésen szóló apró beszédek követik; néhány színezett jó képekkel ékesítve. A külső kiállítás igen izletes. — Nagyon ajánlhatni Emerson képes számkönyvét is, melly Gondol Dánieltől (Hartlebensnél „Elemi számtan“ cím alatt) és Fekete Jánostól is (Bécsben Straussnéál) megjelent. Itt a négy elemi számvetésmódra képleg előadott tárgyakkal tanítatik be a gyermek, 's ezáltal mind a számviszonyok érzéke éberszékkel fel 's gyakoroltatik, mind a konkrét tanulás által, melly t. i. mindent szem elébe állít mit lehet, sokkal szabatosab fogalmakhoz 's a fogalmak élénkebb összekapcsolásához, azaz igazi tárgylagos gondolkodáshoz szoktatják a növendék. Nincs módszer — pedig ez nálunk az uralkodó — melly inkább szokatlan szabatlant, határozatlan, nem világos, és felületes felfogáshoz 's ily tökéletlenül felfogott fogalmak szinte tökéletlen összeköttetéséhez, mint az elvont, hogy ugy mondjam tárgylatlan, előadasmód. Gyermekeknek mindent látnia, tapasztalnia kell. Nincs könyvünk, mellyet ennél fogva is közönséges felvételre alkalmasnak tartunk. Ez aztán a legtermészetes lépés a fejbéli számolásra is. — Nem hagyhatjuk említtlenül Edvi Illés Pál elismert használhatósága tankönyveit új (harmadik javított) kiadását, mellyek az imént két kötetbe egyesítve, de külön is, igen olcsó áron, megjelentek, és pedig külön a nyelvtan és írásmód, a számvetés és időszámítás, a földleírás, történet- és törvényt (az utóbbiból a mennyit minden legcélszerűbb hazapolgárnak is tudnia szükséges), a természet- és egészségtan, 's végre a gazdaságtan. Edvi-Ilésnél inkább még senki sem találta el a népszerű hangot, 's az étellel senki sem tudta még eddig nálunk összekötöni az iskolát; azért könyvecskéi közfogyelmét érdemlik az elemi tanítóknak. — Erdélyből is egy pár ujdonság: „Világtörténetek“ Dittmar szerint Székely Sándortól, és egy képes „Mythologia“ nevendék ifjaknak Lamé Fleury után Nagy Péteről (Kolozsv. Tilschnél). — A nevelés és oktatás tudomány két felelte jeles munkával gazdagodott. Egyik Hetényi János koszorús pályamunkája „A lélektudományok nevelési fontosságáról“ (az academia philosophia pályamunkái II. kötetében, Pest, Eggenbergernél); másik Széchy Ágostonól „A nevelés és oktatásban való az elemi tanítók használatára“ (Hartlebensnél). Amaz a tapasztalati lélektani ismeretek alkalmazását mutatja a nevelésre, ez rendszeresen készíti el a nevelőt 's tanítót nagy és nemes tisztára; a pszichologiai álláspontról indulva ez is. A jelen első kötetben a sajátlagos nevelés- 's az általános oktatásnak és tanmód terjeszteték elő. Hazánk minden nevelőjének 's tanítójának ajánlható ezek figyelmes olvasása; mindkettő alapos és kedvvel munkáló mentoroikat fog készíteni.

Bécsi levelek III. Bécs, aug. 11. 1844. Szentmihálynap — a városi házbirtokos bérszabása — felé közzelgetvén az idő, nem csoda ha honatyáink is szállásbérfizet-

tésről gondolkoznak. Uj eszme, — de csak nálunk magyaroknál új, hol a vendégfogadási sziveség még mindig olly erős alapokon áll, hol tehát bajosan tudjuk elhíttetni magunkkal, hogy azokat, kik az országot képviselik, legalább szállással bárki is szivesen ne látná; másutt azonban, ugy látszik, ezen eszme már rég elvesztette uj buzét, és itt Bécsben vajmi nehéz lenne népszerű gondolattá tenni, hogy azoknak, kik másokat képviselnek, és kik ezen képviseletért becsületes napi díjakat is huznak, azok kiket ezen képviselek sem a yafinak, sem barátoknak, sem szomszédoknak el nem ismernek, ingyen-szállásokat adjanak. Ez lehet oka, hogy az ide olly közel eső pozsonyiak is elvégre annyira megunták az országgyűlési ingyen-szállásokat, 's békétüresök vesztében keserűbb kifejezésekre fakadtak. Hajdan ez mind másképp volt. A mult időkben a kir. városok, ha az országgyűlés elfogadásával megtszellestettek, az ingyen szálláson kívül még az érkező vendégek számára lisztből, borból, zabról, szénáról, szalmáról, mindennemű eleségről, a kir. udvar kísérete részére pedig mintegy 100 tiszta ágyról párnákkal 's kétszerannyi lepedővel ellátva, az országgyűlés egész ideje alatt tartoztak gondoskodni. Ha ki ezeket kélti, higen az okleveleknek. Soprony városához 1622ben, midőn az országgyűlés ott tartatott, következő kir. parancs ment: „Ferdinandus 'sat. Prudentes et Circumspecti fideles nobis dilecti! Instante termino Dietae, per Maiestatem Nostram pro Dominica Quasimodo, hoc est 3tio die imminetis mensis Aprilis in ista Civitate Nostra Soproniensi celebrandae praefixo requiritur ut praeparationes necessariae tempore instanti Curandum porro vobis erit, ut mature diligentem ordinationem instituetis, quo non solum habitatio nunc loca pro condensatione tam intra moenia Civitatis quam suburbiorum, quantum uspiam fieri poterit sarta tecta que sint, sed et plateae emundantur. — Adhaec pro necessitate condensationum de victualibus omnis generis ex vino, farina, et aliis pro sustentatione requisitis, prout etiam pro jumentis pabulum avenae, foeni, straminis etc. provisionem facere non intermittatis. Quibus etc. Datum in Civitate nostra Vienna, die ultima mensis Februarii Anno Domini 1622“. — Pozsony városának pedig 1630ban ily tartalmu kir. parancs küldetett. „Ferdinandus 'sat. Prudentes et Circumspecti fideles nobis dilecti! Posteaquam Dietae Hungaricae in istam Civitatem nostram promulgatae in persona praese benignae propositum etc. benigne Vos requirimus, quatenus debitam rationem ineatis, ut pro Officialibus et Ministris nostris ad Cameram nostram et ministeria Corporis spectantibus, Lectisternia, pulvinaria nimirum cum duobus paribus linteaminum pro singulo lecto, et alia requisita, Numero plus minus 100, in medio istius Civitatis, munda tamen, conquiri facere et durante Dietae tempore utenda concedere procuretis. In reliquo Clementia Nostra Vobis gratiose propensi manentes. Datum in Civitate nostra Vienna, die 14a mensis Aprilis, Anno Domini 1630“. Ugy látszik nekünk, ezen egy pár parancsból is minden commentár nélkül kivethetni: mi volt kötelessége a kir. városoknak az országgyűlési testület elfogadása tekintetében. Ha pedig valaki azon kérdést kíváná megfajtatni: vajjon azon kötelességeket a kir. városok akir. főlovászmesteri hivatalal egyetértőleg tartoztak-e teljesíteni? e kérdésre nem válaszolhatunk egyebet mint: igen, a főlovászmester parancsához és rendeletéhez képest, mert a kir. városok e rendben a főlovászmesternek subordinálva és nem koordinálva voltak ősi idők óta; a főlovászmester tehát e tárgyban a kir. városoknak hivatalos hatalmánál fogva az ország rendenevében parancsolt, és nem csupán egyetértőleg vagy értekezett velők. Világos ez Bathányi Ferenc főlovászmesterhez ugyancsak 1622ben küldetett következő kir. leiratból, hol a főlovászmesteri jogok elég érthetőleg ki vannak fejtve: „Ferdinandus 'sat. Instante termino Dietae, requiritur ut inter alias necessitates tempore de Quartiriis et locis condensationum debita limitatio instituat; qui labor ut eo commodius per Menses tam nostros Aulicos, quam pro Consuetudine a parte Regnicolarum, quod Officio Baronatus Magistri Agazonum annexum est, officiales ad hanc rem per Fidelitatem Tuam ordinandos perficiatur, curae personarum ad hoc destinatarum incumbit; — Proinde benigne Te requirendum duximus, ut personas pro distributione hospitiorum per Te ordinandas etc. Cui in reliquo Gratia et Clementia nostra Caesarea et Regia benigne propensi manemus. Datum in Civitate nostra Vienna, die ultima mensis Februarii, Anno Domini 1622“. — Hogy pedig a kormány örökös szemekkel szokott volt lenni az iránt is, miszerint a lakok idegenek által el ne foglaltassanak, 's az élelem rendkívüli magas árával az ország rendei ne zaklattassanak, tanúsítja a pozsonyiakhoz 1630ban intézett jelen kir. parancs: „Ferdinandus 'sat Prudentes et Circumspecti fideles nobis dilecti! Ex informatione fidelium nostrorum Officialium misserimus intelligimus inter alia incommoda et impedimenta illud potissimum esse: quod alioquin tolerabilem forte commoditatem condensationis, peregrinorum concursus adeo coarctavit habitationes, ut vix possibile existimetur tam Aulam Nostram et necessarios Ministros, quam etiam Regnicolas condensationis pro se, — unde Fidelitatem Vestram benigne requirimus, serio mandantes: quatenus absque omni omnino procrastinatione habitationes vacuas facere, et gentes extraneas, quae ex vicinis provinciis ad inquinatum sese eo contulissent, aut alias sedes et domicilia possuissent, excedere facere debeatis, ne nimirum Dietae in-

commoda condensationum causata obsint, infectionis luem procurant, et simul etiam caritatem victualium, quod ex impertinentis populi confluxu generatur, cum publici status incommodo inducant. Super cuius negotii executione et rescriptum vestrum expectaturi sumus, Neque vos secus facere volumus; in reliquo benignitate Nostra Vobis propensi manentes. Datum in Civitate Nostra Vienna, die 9a mensis Januarii, Anno Domini 1630“. — Ez volt a jog hajdan, — és most mi az igazság? itéljék el azok kiket illet. —

A porosz király ő Felsege est. 9 és 10 óra között a fővárosba megérkezett, — a es. k. udvari kocsik már délutáni 3 órakor vártak reá a szomszéd Nussdorffhelységben. — A budai központi könyvvizsgáló testülethez még egy tag adatik. — Egy izraelita, ki Tolna vármegyében a törvénygyakorlatot bevégezte, a kir. tábla jegyzői sorába kívánt felvétetni, így, a minek Magyarország még híjával volt, ezt az emancipatio előtt, az ügyvédeknek egy speciális feladatitani, — de ugy mondják, e népszerű eszme felsőbb helyen vizshangot nem talált. Címiothi Lajos Fiume városa történetét szándékozik írni. Kevermesi Tökölly Péter csanád vármegyei főispán, és Tessedik Ferenc az udv. egyetemes kamaránai udv. titoknok 's magy. acad. lev. tag, meghaltak.

KÜLFÖLD.

Triest, aug. 10. Végre bizonyosabbat tudunk ő felségeik városunkba szándékolni kirándulásáról. Bécs aug. 26. hagyván el, 27én Grätzba érkezendek, itt 29ig, Laibachban pedig sept. 2ig mulatandnak; nálunk 5én érkezvén, innen Polába a régiségek és várművek megismerésére 11én, szárazon, vissza pedig (16án) gőzösen rándulandnak. Ő felségeik ezután Görzet nézik meg 's Udinén, Salzburgon és Linzen át sept. 26án érkeznek vissza a birodalmi székvárosba.

A szász király Lipésében aug. 9. érkezett meg Angliából. Stuttgartban egy köztisztelőben álló országgyűlési követ családijak miatt gyilkosoktól vetett aug. 12. véget életének.

Milly épületes hatása van a nyilvános kivégzéseknek a gonosztevőkre, ki nem tudja, okulhat imez eseményből. Nottinghamban aug. 7. Saville gyilkos felakasztatott. Néző tömörkedt volna szép időben ily kedvező látványra; felpérezett nő is nagy számmal. A hely színéről mély, 's helytel közléscsökkkel megszakadozott gyalogút vezet vissza. Ez uton olly nagy tolongástörténet, hogy az elől elbukottak felett gázolt el a nép; tizenkét személy, többnyire gyermek, halva maradt, tizenhatsz halálos sebet kapott 's a megsérültek száma százat halad meg. 'S mi volt vajjon oka e tolongásnak? Semmi egyéb, mint hogy a nottinghami tolvajok és zsebelők egyelete a népet hátulról előre nyomá 's aztán az elhullotokról az ékszerket és ruhákat lerángatá, ugy hogy némely hölgy fulbevalójával fulczimpáját is sirtaja.

1845. jun. 1ével olly közlekedés lesz Anglia és China közt létesítve, hogy Hongkongból Londonba 48 nap alatt lehetend utazni. Az ut Franciaországban, Marseillen, Alexandrián, Suezben, Ceylonon és Calcuttán menend résztint gőzöskön, résztint száraz és vasutakon. Ugyanezen utra a Jöreményfoka körül és vitorlás hajókon 4—5 hónap kell.

Legújabb tudósítások szerint Philadelphiában a béke tökéletes. A minapi zavargók közül számosan fogattak el, miután egyegy főczinkos behozására 500 dollár volt kitéve.

Cuba szigetén a nyugalom szinte helyre van állítva, — siri nyugalom! Im egy levél Matanzasból jul. 30. Majd hetenkint 's csoportosan végeztenek ki az összeesküvésben részt vett barnák. Mult héten 11 mulatt lövett agyon; bátor lélekkel mentek a halál elébe, közöttök Placido, a költő, ki szivreható, a halála előtti napon készített költeményben von bucsut szeretteitől; fejr férj és mulatt nő fia, 's tehát majd egészen fejr volt; életével 30—40 ezer dollárnyi vagyona is elveszett; számtalan szabad szerencsen számkivettetik, mások, megfutaltott rabszolgák, az erdőben ismét feltaláltak, — de halva, mert seregesezen felakaszták magokat.

Angliában a pyapju ára 1844i junius óta 40 percttel emelkedett, az ausztraliái gyapju fontjának középára 1 sh, 3 p. A gabona ára is nagyon nő.

Mig Joinville hg Tangerben a marokkóiakat ránczba szedi, fenséges nője (Fancisca braziliai hgnő) épen a hg születése napján, azaz aug. 14. lánykát szült.

Warner kapitány megczáfolja a Timesben azon hirt, mintha ő találmányát valaha idegen kormányoknak ajánlotta volna.

Milly nagy elkeseredéssel foly a háboru Mexico és Texas közt, kitetszik abból, hogy Santana tábornok (mexicoi praesidens) Sentmana texasi tábornokot, ki negyvené magával hadi fogságba esett, jun. 19. Tabascoan agyonlövété, azután pedig fejt vaskaljkában tététe ki. Hasonló sors várta fogolytársait is, kik között 16 francia van; 's e nemzet consuljának közbenjárása, hogy legalább birói ítélet nélkül halálra ne vitessenek, siker nélkül maradt.

Egy másik (szerecsen) Santanát Domingo fellázadt spanyol része választá elnökül.

AFRIKA északi partjairól igen fontos tudósítások érkeztek. Mehemed Ali csakugyan istenhozzádat mondott Aegyptusnak. Ingerültségének okául az állítatik, hogy udvarisztjei bizonyos jelentést titkoltak el előle, mellyben a hatóságok az ország állapotát szomorú színben rajzolják, miként t. i. a népadót fizetni nem képes, inkább mindenét eszerben hagyva megszökik, sokan pedig éhen halnak. E jelentés, noha már fél év előtt küldetett be, csak jul. 24én mutatott meg neki országos tanácsban. E titkolódáson felbőszülve azt mondá, hogy arra alattomos oknak kellett lenni. Még ugyane napon visszavonult haremébe. Másnap reggel zokogva panaszkodék leányának, mikép családjában áruló lappang, 's tüstént kiviteté magát a városból Muharrem bey kertjébe, 's gözhajójának felkeresésére dromedárt küldött ki, magához pedig Mehemed-Ali nevű kis unokáját sem bocsátá. A tábornagyok megzenék neki, ha árulót gyanít közöttök, azonnal mindnyájan vissza-

lépnek; de erre és a francia consul irásbeli kérdésködésére, melyet orvosa nyújtott neki át, felel: Én már semmi sem vagyok, Aegyptus nem enyim többé, Hedsasba megyek. Éjjel a kincstárból 200 000 talarit hozott, másnap reggel 8 órakor, csak négy szolga kíséretében Kairoba indult a gőzösen, tagmozdulatokkal vevén bucsut a partoktól, hol negyven esztendeig uraltott. Mondják, hogy irást hagyott hátra, melyben a kormányzástól fia, Ibrahim javára leköszön. Mehemed-Ali Napoleonnal egy évben születvén, most 75, Ibrahim pedig 58 éves.

Egy másik tudósítást a ministeri Globe aug. 12-ik száma hoz, mely szerint a török hajóseger (7 sorhajó, 4 fregát) Syria partjairól Tunis felé vitorlázott, hol a kapudan pasa hadat készült kitenni. A francia kormány telegraphi uton parancsot küldött Toulonba, hogy Deschenes Perseval, tengerész, négy sorhajóval tüstént Tunis felé menjen, ezt megakadályozandó, s ha a kapudan pasa engedni nem akarna, vele megütözendő.

Legfontosabb azonban Joinville hg ime jelentése a hadminiszterhez, melyet az aug. 15-i Moniteur közzé tesz. Tanger mellől, aug. 7. Nyon ur ultimatumára 4-en elfogadhatlan válaszként. 5-én Hay urat bátorságban lenni tudtam. 6-án Tanger erősiményeit megtámadám. 80 álguyval feleltek. Egy óra múlva elnémultak az álguyok, telepeik össze voltak lödözve. Embereink közül igen kevés hullott, a hajók sérvei csekélyek. Az eurpai consulok lakása megkíméltetett.

NAGYBRITANNIA. London, aug. 12. Az utolsó hét egész folytán rendkívüli sürgesség uralkodott a francia követségi hivatalban, három futár érkezett egymásután. — Nesselrode gróf az itteni politikai előkelőkkel és miniszterekkel megtevév látogatását, Brightonbe, a tengeri fürdőbe ment; előbb még Brunnow báróval kirándult Windsorbá is, hol Albert hggel értekezék. — A francziák királyának közelgő látogatásáról ismét sokat beszélnek. 7d. vagy 9dikére várattok, de egy héttel később jövend. Ugyanazon teremek rendezetnek számára, melyekben a porosz király a walesi hg keresztelésekor, és az orosz czár nemrég szállva volt. Ő felsége Dieppében ült a francia sorhajóra 's kíséretében még egy másik sorhajó és több gőzös is leend; Porthsmouthban kiszállván, vasuton menend Farnboroughig, hol udvari koeci várand reá. Készség-kivül jelenléte alatt fog az ujonszülött hg megkereszteltetni, a király a keresztapák egyike leend. Iteni tartózkodása azonban rövid leend, 's udvari lakomán kívül olly nagy hadiszemlést is szándékoznak adni tiszteleteül, minőt a béke kezdete óta, midőn Sándor czár volt Londonban, még nem láttak Angliában.

FRANCFIAORSZÁG. A Timesnek a francziák elfoglalásai sehogyszem tetszenek. A francia kormány, ugymond e lap, ezen dilemmában van: Vagy utasítás szerint és fensőbb jóváhagyás mellett működnek ügyviselői (Dupetit-Thouars, Brual) vagy csak ön fejük szerint; amaz esetben a király és miniszterei Anglia ellenében őszinteség hiányával vádoltathatnának, a másik esetben kiválgának, hogy amaz ügyviselők utasításait semmibe sem veszik, sőt cselekményeik igazolását illetőleg az ellenzéki sajtóra és az ingerült közvéleményre támaszkodnak. A tárgyak, melyekre hódítási vágyokat irányoztak, olly csekélyek és haszontalanok, hogy a francia kormányt

azon gyanu alól bizvást felmenthetjük, mintha Franciaország politikai sulyát olly eszközökkel szándékoznék növelni. At kell a minisztereknek látniok, hogy minden illetén szerzemény kártékonyasága nagyobb használnál. Ha Franciaország érdeke valóban háborut kíván, ugy olly birtok, minő az a csendes tengerben vagy a nyugoti afrikai parton, a védelemre méltó nem lenne; Algeria az általunk gyakran jóslott catastrophát el nem kerülne; egy szóval: e birtokoknak el kellene vesznök a tengeren uralkodó hatalom szeméi előtt. De ezta francia ügyviselők tekintetbe nem veszik, 's nem állhatnak ellen azon vágnak, miszerint kis körökben is szerepeljenek; hadd korholjara kormány öket; ök megelégesznek polgári koronával vagy díszkarddal. Ekkép a közszolgálati fegy megszünnend lenni; a kormány olly szomorú állapotba jövend, minő most a marokkói zultáné, ki tetekért vonatik felelősegre, melyeket maga is kárhoztat. A béke fentartása olly körülmények közt majd kiesik a miniszterek kezéből 's haragos tisztek- vagy szemtelien consulokba jut.

Egyesületi közlések.

Pesti ezukorgyar-egyesület. Folyó augusztus 24d. napján delelőtti 10 órakor, melt, gróf Bathányi Lajos ur elnökléte alatt (Pesten, hatvani utca) gr. Cziraky-hazban) tartandó választmányi ülesre, a választmányi tagok ezennel tisztelettel meghívattak. — Vereby József, egyes. titoknok.

A pesth budai hangászegyesület reszeröl ezzel közlirre tetetik, miszerint annak igazgató választmánya által, a most elő homi lángelnek és jeles zene-kedvelők ebresztése vegett, nagyobb értékű magyar Cantate készítése 's beküldésére, 25 darab arany jutalomdíjjal, és a pályamunkara ügyelő biztosság által, a Cantatera vonatkozolag, következő feltetelek határozattak, u. m. 1) Ezen Cantate az ahoz választott Garay János verseiben, Pest 1843. a 97dik lapon levő „Cantate” textusához „keskeny a valo hatara” készitendő. 2) Csak jó szilárd és benső zeneerők szerzemény nyerheti el e jutalmat, 's e szerzemény előadásának legfelebb fel óraig szabad tartani. 3) Az e végett kinevezett vizsgáló biztosság meghatározza, a beküldött szerzemények közt, melyek adassanak elő a hangszegyesület nyilvános versenyében; melly alkalommal a jelenlédők közönség titkos szavazattal magaitelendí oda a kitözött jutalmat a legjeles szerzeménynek. 4) A pályamű az egyesület tulajdona marad, és szabadságában áll, azt nyomtatásban kiadni; mi ha meg nem történik, a beküldőknek megengedtetik a mű lemásoltatása. 5) A többi művek az illető beküldőknek visszaadandók. 6) A szerző vagy pályázó született magyar, vagy legalább Magyarország vagy Erdelyország lakosa legyen, 's különösen ügyellen a magyar prosodiara, nevszerint ne írjon a hosszú tagokra rövid hangjegyet. 7) A szerzemények f. évi oct. végig küldessenek be az alöltt egyesületi titkarkhoz (Pest, väci utca Steinbach hazabani lakaba.) 8) A nagy hangszakkara készitendő szerzemény partitúra (mellyen kívül a dalnokok magán-'s egyes karszerepeiket is külön példányokban lemásolva be kell külden) idegen kézzel írva, 's jelmonddal legyen ellátva, mellyhez egy bepesetelt a szerző nevet magában rejtő level melleküldendő, 's ennek boritekara szinten ezen jelmondat legyen írva, melly a Partituran leend olvasható. — Az igazgató választmány, és pályamunkara ügyelő biztosság meghagyással közlik Mátray Gábor biztossági elnök Ritter Sándor egyes. titoknok.

Adatok. (Külföldi. VI.)

Az eurpai gőzhajók jegyzéke.

Table with columns for ship type (tengeri gőzhajó, lőerőre), and ship count (folyón járó gőzös, lőerőre). Lists ships from Great Britain, France, Austria, Prussia, Hamburg, Bremen, Lübeck, etc.

Összesen 1063 128700 1067 79660 mindössze tehát 2130 gőzhajó 208360 lőerővel. L. A.

Zeng magyar tengeri kikötőben 1843 nov. 1. óta 1844 jul. 25dikig következő hajók fordultak meg: 1245 ausztriai 24154 tonna teherrel; 3 dániai 570; 1 görög 219; 23 nápolyi 869; 4 norvégiai 811; 1 oldenburgi 73; 48 pápabirodalmi 2004; 1 porosz 284; 1 orosz 210; 1 sardiniai 115; 6 svéd 1635; összesen tehát 1334 hajó 30991 tonna teherrel és 5029 hajóssal. A. Z.

LEGUJABB. Alexandra orosz nagyhercegnő, Fridrik hessiai hg nője, hosszas betegeskedéshez még a gyermekágy is járulván, aug. 10. Pétervártott meghalt; fia is csak egy óraig élt. Tanager algyuztatásának híre az angol miniszterek aug. 13. a vidékről Londonba siettek, hol csupán egy minister híján sokáig tartó cabineti tanács tartatott.

Triesbe aug. 6. érkezett tudósítás jelenti, hogy Mehemed Ali utazási rögtönzött szándékával ismét felhagyott 's Aegyptust tovább is kormányozandja. Az Osservatore Triestino így ír erről aug. 18i számában: Alkirály ö magassága Kairoban megérkezvén török orvost kívánt maga mellé, minthogy kereszténynek a szent helyekre lépni nem szabad; 's ezután minden készületet megtevév a zarándoklatra; mivel azonban egészségében gyöngéledik, az orvosok le tudták öt beüzélni szándékáról.

Igazítás. Utóbbi számunk 134ik lapján 1. has. 25. és 33. sorb. „National” helyett olvasd „Constitutionnel”.

Gr. Dessewffy Emil vezérlete mellett szerkeszti Szenvey József. (Szerkesztőszéki szállás urutca Horváthhá 450 sz. a. 1. em.)

Meghívás.

Tek. ns Veszprém vármegye által rendelt zárgondnok Szent-Györgyi Horváth László, testvérije ifjabb Szent-Györgyi Horváth József állapotát rendezni ohajtva, annak törvényes jellemű hitelezőt.

Ajánlkozás.

Egy művelt hölgy, ki német 's magyar nyelvben szinte női munkákban járta, ohajtana gyermekek mellé nevelőnőül vagy mint kúcsárné szinte házi rend kormányozói hivatalba lépni falura. Értekezhetni barmentes levelek által J. U. czimzet alatt, e lap közdő-hivatalában Pesten.

Papír-szállítási hirdetmény.

A nagyméltu magyar kir. udvari kamara rendeltére, a marmarosi kir. kamarai igazgatóságnál hatom évre megkivántató e' következendő papirmennyiség, uzymint: 41 tüzna postapapír: mire a' bánatpénz 24 ft. p. 175 " cancellaria " " " 64 " 78 " fogalmi " " " 25 " 4 " median " " " 3 " 4 " protokol " " " 4 " 12 " kisebb boríték " " " 4 " 9 " nagy boríték " " " 6 " 670 darab táblapapír (Pappendeckel) " " " 7 " szállítása 1844dik évi augusztus 31iken a' marmarosi kir. kamarai igazgatóság épületében tartandó nyilvános árcsökentés utján kiadati fog. Ezen árcsökentésre irasbeli ajánlatok is elfogadhatnak, melyek a' fent kitért bánatpénzzel, és azon nyilatkozattal, hogy az ajánló az árcsökentési és szerződési feltételeknek magát aláveti, ellátva, az árcsökentést megelőző estéig a' marmarosi kir. kamarai igazgatóság elnökének ezen felhivattal: „papír-szállítási ajánlat” beadandék.

Gőzhajók járása Magyarországnban.

Pozsonyból Bécsbe indul naponként regg. 6 óra-ke visszaza ugyanazon napon d. u. 4 órakor. Pestől Pozsonyba és Bécsbe mindennap reggeli 7 órakor. Pestől Mohács- és Eszékig minden csütörtökön reggeli 4 órakor. Pestől Zimony- és Drenkováig minden kedden és pénteken reggeli 4 órakor. A' t. cz. utazók kéretnek, hogy utjegyeket — mellyek ez évben minden elinduláskor érvényesek — még a' hajó elindulása előtti napon méltóztassanak váltani, ugyszinte utpogászaikat is térítvény mellett a' hivatalban átadati.

Jules-égéről ismeretes mosdóvíz, máskép herezegnöviz,

Renard August — előbb Jean Bigottol Parisban. E' csodálatos folyadék fényes hatásnak előlézése vegett, a' közönséges mosdás után csak fel kell rázogatni a' vizet, szivacsot vele megáztatni, 's ezzel a' bőrt egyformán megnedezni megtörlés nélkül. 's olly móddal bőrtünket késő öregeségig folyást felhőren, simán, tisztán és gyönyöden megtarthatjuk. Azok pedig, kiknek bőren nem szennyek vannak, naponként több ízben használják a' vizet a' mondott mód szerint, hogy annál gyorsabban meneküljenek mindenféle mocsktól, szepőlől, himőlől — mert a' viz a' bőren semmi tisztálanságot meg nem szenved. Egy üvegeze ára 48 p. kr. 's valódiulag kapható Pesten

A' külföldön dícséretesen ismert tiszta kókuszdió-olaj-soda-szappan

Douglas J. S. - től Hamburgban, bürküttegek, 's egyéb ellen folyást 's csupán Lueff M. „Minervához” czimzett pesti raktaraban kapható, egész valódiságában. hófehér 6 bresi latnyi nehéz darabokban — 30 kron darabja. Tizenkettenként vesőknek 10 pcent raadtatik. A' valódiság bizonyítására találtatik ugyanott egy nagy költséggel készült rakkhelykép. Hamburg, 1844.

Gabonár váltó garasokban.

Table with columns for location (Pesten, Pozsonyban, Baján, N. kanizsán, Temesvárott, Mosonyban, N. Szombatban, Miskolczon), date (aug. 23, 19, 13, 6, 9, 14, 16, 10), and exchange rates for various goods like Tisztalibiza, Kétszeres, Rozs, Árpa, Zab, Kukoricza.

Tulajdonos: Borsos Márton. Nyomlatja Landerer és Heckenast Pesten.

Árcsökentési hirdetmény.

A' nagyméltu magyar kir. udvari kincstár 1844. évi augusztus 14ken költ 30053. kegyes rendelete következtében a' magyar kir. építési főigazgatóság részéről ezennel közhírre adatik, hogy Budaváranak kir. vizgépe hajtására 1844/5. évre megkivántató igaz lovakkak kiszolgáltatása rént e' f. évi september 24án reggeli 9 órakor a' fontemlített kir. hivatal teremében árcsökentés fog tartatni. A' kik tehát e' kir. vizgép hajtását fölállalni szándékoznak, az érintett napon 70 pengő forintból álló bánatpénzzel megjelenni fölszólítatnak. A' szerződés aláírása alkalmával az árcsökentés után megállapított kötésbérnek száztól tízeze szavatossággal leszen lemitetendő, a' szerződés külföld föltételeiről az említett hivatalnál a' szokott órákban értekezhetni. A' magyar kir. építési főigazgatóság által. Budán, augusztus 19ken 1844.

Ujdonság!

Épen most hagyá el a' sajtót és kapható Heckenast Gusztáv pesti könyváros és kiadónál väci-utczában 15. sz. a (Pozsonyban Wigand K. F. — Kassán Hage K. — Debreczenben Telegdy L. — és Eperjesen Benczur J. könyváros uraknál): Nyugot. Utazás külföldön írta Gorove István. Első kötet egy aczelmetszettel. Sret. fuuzze 2 ft 20 kr. pengő pénzben.

Statuspapírok és részvények árkelete Bécs, aug. 22ken 5 pcent. statusköt. 100/10 ft. p. 4 pcent. st. köt. — 3 pcent. st. köt. — 1834ki statusköles. (500 ft.) — 1839ki (250 ft.) — 1839ki (50 ft.) — ft. — Bankrészvények darabja 160S. Pesti központi vasut (100 ft.) — Nagy-szombati (100 ft.) 80; — Pesti lánchíd-részvény (100 ft.) — Gőzhajó-részv. (500 ft.) 556. — Esterházy-sorsjegy 57/10 ft. p. pben. Dunavizallas. Budán aug. 23ken 8 ór. regg. 11' 14" 6' 0" fölött.